?SKEPTIKKO

1/2000

Viljakuviohumanoidia tapaamassa

Ganzfeld-kokeilla ei tavoitettu yliaistillista havaitsemista



Raportti paratutkimuskonferenssista

Numero 44 12.4.2000

PÄÄKIRJOITUS

Skepsiksen 2000-luvun haasteet

1900-luvun ja koko vuosituhannen vaihtuessa lienee aika katsoa hetkeksi taaksepäin ja arvioida Skepsiksen toimintaa sekä paranormaaleista ilmiöistä kertynyttä todistusaineistoa. Saldo jälkimmäisen osalta näyttää varsin tyhjältä, edelleenkään meillä ei ole konkreettista todistetta paranormaaleista ilmiöistä Suomesta sen enempää kuin ulkomailtakaan.

Mikä sitten olisi tällainen ilmiö (askel 1) ja tulisiko meidän ilmiön havaittuamme muuttaa tai luoda uudet fysiikan teoriat, kuten 1900-luvun alussa tehtiin (askel 2), jolloin ilmiö ei enää olisikaan paranormaali vaan normaali (askel 3)?

Tiedämme, että linnunradan aineesta 90 % on havainnoitsijalle näkymätöntä. Outoja, selittämättömiä asioita riittää ilman turhaa sotkemista vakavasti otettavan tieteellisen tutkimuksen piiristä. Paranormaaleiksi näyttävät jäävän ne ilmiöt ja teoriat, joiden puolesta todisteita ei löydetä tai jotka osoitetaan toimimattomiksi, mutta joihin osa ihmisistä uskoo vuosisadasta toiseen.

Mihin sitten tarvitaan Skepsistä, jos sinnikkäät ja kriittiset tiedemiehet kuitenkin ohjaavat meitä jatkuvasti yhä lähemmäs totuutta vastaaviin teorioihin?

Keskusteluun väitetyistä paranormaaleista ilmiöistä ja niiden taustoista on Suomeen ilmestynyt uusia järjestäytymiä ParaNetin aloitettua toimintansa. Tampereella pidettiin jopa konferenssi paranormaaleista ilmiöistä, tilaisuus, jossa Oulustakin oli skeptikkoedustus. Raportti tilaisuudesta, joka on julkaistu tämän lehden sivulla 16, osoittaa että Skepsis ry on edelleenkin kriittisenä rajatiedon ilmiöihin erikoistuneena järjestönä varsin yksin.

ParaNetin konferenssissa otettiin kantaa paranormaalien ilmiöiden taustoihin ja pyrittiin esittelemään varsin monia niitä selittäviä teorioita. Mielestäni tässä on selkeästi astuttu yksi askel liian nopeasti. Ensin tulisi osoittaa edes yksi toistettava paranormaali ilmiö, ennenkuin sen taustoista ja teorioista voidaan alkaa käydä keskustelua.

Jäämme tyhjän päälle, jos emme pysty todentamaan sitä ilmiötä, jota teorioilla pyritään selittämään. Valetieteellisistä teorioista voidaan kyllä pyörittää loputtomiin hypoteettista keskustelua saamatta mitään konkreettista lopputulosta, mahdollisesti tämän vuosituhannen loppuun saakka. Mielestäni Skepsiksen tulee tehdä jyrkkä ero teoreetikoihin, jotka esiintyvät tieteen kaavussa vastaamatta kuitenkaan sen vaatimuksiin, joskaan vuoropuhelua en halua tyrehdyttää.

Skeptikoiden mieltä kiusaavat usein ihmisten sokea usko valetieteen teorioihin sekä jopa heidän omien uskomustensa sisäinen ristiriitaisuus. Ehdotankin, että emme enää anna tämän asian vaivata. Annettakoon ihmisillä olla uskomuksia, joita meillä skeptikoillakin tiedostamatta ja tietoisesti on. Uskomukset ovat monesti sidoksissa kulttuurin ja aikakauteen, eikä skeptikoiden ole hedelmällistä kamppailla kulttuuria vastaan. Sen sijaan skeptikkojen tehtävä olisi muistuttaa ja osoittaa, mikä on ihmisen uskomusta ja mikä todennettua tietoa.

Ihmiset esimerkiksi uskovat pelastushelikoptereiden olevan tehokkaita yksikköjä, vaikka samalla rahalla saatavat kolme maayksikköä todennäköisesti pelastaisivat enemmän ihmishenkiä seurantatilastojen ja tutkimusten mukaan. Emme kuitenkaan voi kieltää sitä, etteivätkö pelatushelikopterit ja niissä toimivat ammattilaiset kuulu vahvasti mielikuviimme toimivasta ja varakkaasta yhteiskunnasta, jonka jäsenyydestä olemme ylpeitä ja johon olemme valmiita myös omasta kukkarostamme sijoittamaan.

Jos kuitenkin useammat saataisiin oivaltamaan uskomuksen ja todennetun tiedon välinen ero, pääsevät skeptikot mielestäni 2000-luvun alulle asetettuun tavoitteeseen.

SAMI TETRI
ALUEVASTAAVA,
POHJOIS-SUOMEN SKEPTIKOT,
SKEPSIS RY:N HALLITUKSEN JÄSEN

SISÄLTÖ

SKEPTIKKO

1/2000 Numero 44

Julkaisija

Skepsis Ry
PL 483
00101 Helsinki
www.skepsis.fi

Päätoimittaja

Risto K. Järvinen

Toimitus

Närhitie 11
01450 Vantaa

puhelin: 040 - 5616 050
e-mail: editor@skepsis.fi

Taitto

Risto K. Järvinen

Kaikki tässä lehdessä julkaistut kirjoitukset ovat kirjoittajien omia mielipiteitä, eivätkä edusta toimituksen, Skepsiksen tai ECSO:n virallista kantaa. (ECSO=European Council of Skeptical Organisations. Skepsis ry on ECSO:n jäsen.)

Painopaikka

Nykypaino

ISDN 0786-2571

Jukka Häkkinen

Ganzfeld-kokeilla ei tavoitettu yliaistillista havaitsemista

Yliaistillista havaitsemista on vuosien varrella yritetty tutkia mitä erilaisimmilla menetelmillä ja tulokset ovat yleensä olleet heikkoja. Kolmisenkymmentä vuotta sitten otettiin kuitenkin käyttöön uusi menetelmä, ganzfeld, joka onkin tuottanut vakuuttavan näköisiä tuloksia. 90-luvun puolivälissä uskottiinkin jo hetken aikaa, että psi-ilmiöt olisi vihdoinkin tavoitettu laboratorio-olosuhteissa (Bem & Honorton, 1994). Aikaisempia tutkimuksia on vuosien kuluessa pyritty toistamaan, jotta ilmiön olemassaolo saataisiin lopullisesti varmistettua. Koska tulokset vaikuttivat alunperin niin lupaavilta, on näitä toistokokeita tehty innokkaasti, ja uudessa Psychological Bulletin-lehden numerossa englantilaisparapsykologit Julie Milton ja Richard Wiseman ovat analysoineet laajan toistokoeaineiston (Milton & Wiseman, 1999).

Ganzfeld-kokeiden taustalla on aikojen kuluessa usein esille noussut olettamus siitä, että yliaistillisen havaitsemisen kokemukset liittyvät poikkeaviin tajunnnantiloihin, kuten meditaatioon, hypnoosiin tai uneksimiseen. Tämän on on ajateltu johtuvan siitä, että yliaistillisesti välittynyt signaali olisi niin heikko, että aivotoiminta ja muiden aistien välityksellä tulevat ärsykkeet peittäisivät heikon signaalin alleen, vähän niin kuin heikosti kuuluva radioasema peittyy kohinaan. Vähentämällä sisäistä aktiviteettia vaikkapa meditoimalla heikko yliaistillinen signaali saattaisi siis erottua selvemmin (Honorton, 1969).

Heikon signaalin havaitsemiselle otollinen tila on mahdollista saavuttaa monella tavalla, mutta suosituimmaksi menetelmäksi muotoutui ns. ganzfeld- eli kokokenttä-koeasetelma. Ganzfeldia käytettiin alunperin vuosisadan alkupuoliskolla havaintopsykologiassa, jolloin se tarkoitti tasaisen valkoiseksi maalattua pintaa, joka täytti koehenkilön koko näkökentän. Näiden kokeiden tarkoituksena oli selvittää, minkälaiseksi koehenkilön havaintokokemus muodostuu, jos näköjärjestelmä ei saa juuri minkäänlaista informaatiota.

Parapsykologisessa tutkimuksessa ganzfeld tarkoittaa hiukan toisenlaista asetelmaa. Kokeessa koehenkilö makaa äänieristetyssä huoneessa, pingispallon puolikkaat silmillä estämässä näkemistä ja kuulokkeet korvissa estämässä kuulemista. Jotta ulkoiset ärsykkeet jäisivät mahdollisimman tehokkaasti koehenkilön tietoisuuden ulkopuolelle, kuulokkeista kuuluu tasaista kohinaa. Rentoutumistilan varmistamiseksi koehenkilö käy läpi rentoutumisharjoituksia ennen kokeen aloittamista.

Kun koehenkilö ganzfeld-kokeen aikana rentoutuu, alkavat mielikuvat liikkua vapaammin. Samanaikaisesti toinen kokeeseen osallistuva henkilö, lähettäjä, yrittää lähettää ajatuksen voimalla mielikuvia, jotka hän muodostaa katsomalla hänelle annettua kuvaa.

Alkuperäisissä kokeissa koehenkilö puhui koko kokeen ajan ja kokeenjohtaja arvioi nauhoituksista, osuivatko koehenkilön puheet kohdalleen. Tällaisessa menetelmässä on suuria riskejä, koska tulokset riippuvat täysin kokeenjohtajan tulkinnasta. Jos koehenkilö vaikkapa sanoo “Näen Lincolnin muistomerkin... **Abraham Lincoln** istuu siellä... Nyt on neljäs heinäkuuta ja monenlaisia ilotulitusraketteja. Raketit räjähtävät ilmassa...”

sopii tämä lauseenpätkä lukemattomiin erilaisiin kuviin. Esimerkkitapauksemme lauseenpätkät voitaisiin tulkita yliaistilliseksi havaitsemiseksi, jos lähettäjä olisi katsonut kuvaa ilotulitusraketista, jostain kesällä tapahtuvasta asiasta, juhlista, muistomerkistä tai patsaasta, presidentistä tai jostain muusta merkkihenkilöstä, miehestä, istuvasta henkilöstä, pääkaupungista tai muusta kaupungista tai jostain ilmassa olevasta esineestä. Koska melkein mikä tahansa oli siis mahdollista tulkita oikeaksi vastaukseksi, piti menetelmää kehittää.

Menetelmien parantuminen ganzfeld-kokeissa liittyi kahden tutkijan, **Ray Hymanin** ja **Charles Honortonin** 1980-luvun puolessavälissä käymään kiistaan, jossa he väittelivät ganzfeld-kokeiden todellisesta merkitykstä (Honorton, 1985; Hyman, 1985). Kiistan aiheena olivat siihen mennessä tehtyjen ganzfeld-kokeiden merkitys: osoittivatko ne ilmiön olemassaolon vai eivät? Honortonin mielestä yliaistillisen havaitsemisen olemassaolo oli niiden avulla osoitettu, Hymanin mielestä taas monet kokeet olivat menetelmällisesti niin puutteellisia, että niiden perusteella ei voitu tehdä mitään johtopäätöksiä. Lisäksi hän osoitti, että mitä parempia julkaistujen kokeiden tulokset olivat, sitä heikompia ne olivat menetelmällisesti. Kiista päättyi kuitenkin hedelmällisesti, sillä lopuksi erimieliset tutkijat kirjoittivat yhteisartikkelin, jossa he määrittelivät metodologiset standardit, joiden puitteissa ganzfeld-kokeita pitäisi tehdä (Hyman & Honorton, 1986).

Tietokoneiden kehittyminen mahdollisti menetelmien kehittämisen entistä pidemmälle ja lopputuloksena syntyivät autoganzfeld-kokeet, joissa tietokone kontrolloi täysin kokeiden kulkua ja näin kokeentekijän tahalliset tai tahattomat vaikutusmahdollisuudet kokeeseen vähenivät. Tällaisessa kokeessa koehenkilö makaa ganzfeld-eristyksessä ja lähettäjä yrittää ajatuksen voimalla lähettää hänelle mielikuvaa tietokoneen satunnaisesti valitsemasta kuvamateriaalista. Tietokoneelle on tallennettuna 80 erilaista kuvaa (taidekuvia, lehtikuvia, mainoksia) ja 80 videota (kestoltaan minuutti, uutiskuvia, kohtauksia elokuvista), joista kone sitten valitsee kokeessa käytettävät. Kokeen aikana vastaanottaja kuvailee ajatuksiaan ja mielikuviaan 30 minuutin ajan. Lopuksi hän saa nähtäväkseen neljä kuvaa, joista pitää valita se, joka vastaa omia mielikuvia parhaiten.

Kyseinen asetelma on aikaisempia parempi sen vuoksi, että siinä ihmisten vaikutus kokeen kulkuun on vähennetty mahdollisimman vähäiseksi ja myös tulosten tulkinnanvaraisuutta on vähennetty, koska kokeen lopuksi koehenkilön pitää valita neljästä vaihtoehdosta yksi.



Ganzfeld-kokeen lähettäjä katselee näytöltä videonpätkää ja yrittää ajatuksen voimalla välittää tiedon vastaanottajalle. Artikkelin kuvat ovat peräisin Edinburghin yliopiston Koestler Parapsykologia-yksiköstä, joka muodostettiin vuonna 1983 Arthur Koestlerin ja hänen vaimonsa Cynthian testamentin pohjalta. (Kuvat julkaistu Koestler-yksikön luvalla).

Autoganzfeld-kokeita tehtiin 354 kappaletta kahden eri kokeenjohtajan toimesta ja kokeissa käytettiin yhteensä 240 koehenkilöä. Tulosten mukaan kokeessa saatiin osumia 35 %, kun sattuman perusteella tuloksen olisi pitänyt olla 25% luokkaa. Näytti siis siltä, että parapsykologian ensimmäinen toistettavissa oleva ilmiö olisi löydetty. Tutkijat esittelivät tuloksia arvostetussa Psychological Bulletin -lehdessä vuonna 1994 (Bem & Honorton, 1994), mutta lopettavat artikkelinsa kuitenkin varovaisesti: vaikka tulokset olivat lupaavia, ei niiden perusteella voinut tehdä pidemmälle meneviä johtopäätöksiä. Niinpä he päättävät artikkelinsa seuraavasti: "[Tässä esitetyt] autoganzfeld-kokeet sinällään eivät vielä ole riittävä toisto, jonka avulla ilmiön olemassaolo voitaisiin osoittaa. Niinpä toivommekin, että tässä esitetyt löydökset ovat riittävän provokatiivisia, jotta muut tutkijat yrittäisivät vastaavilla menetelmillä löytää saman ilmiön".



Vastaanottaja makaa eristetyssä huoneessa ja yrittää aistia lähettäjän lähettämiä mielikuvia.

Muut tutkijat tarttuivat haasteeseen ja koetta on viimeisen viiden vuoden aikana toistettu useaan otteeseen. Nyt, kun koetuloksia on huomattavan paljon saatavilla, ovat englantilaiset parapsykologit **Julie Milton** ja **Richard Wiseman** arvioineet tuloksia Psychological Bulletin-lehdessä (Milton & Wiseman, 1999). Heidän artikkelinsa on meta-analyysi 30 tutkimuksesta, jotka on tehty seitsemän eri laboratorion toimesta. Kaiken kaikkiaan tutkimuksiin sisältyy 1198 koekertaa. Tulokset osoittavat selvästi, että toistokokeiden tulos ei ole ollut lähellekään tilastollisesti merkitsevä. Milton ja



Kokeenjohtaja valvoo kokeen kulkua.

Wiseman pohtivat, että aikaisemmat, näennäisen positiiviset tulokset ovat saattaneet johtua sattumasta ja menetelmällisistä virheistä. On esimerkiksi havaittu, että joissakin varhaisissa kokeissa tapahtui nk. ärsykevuotoa eli koehenkilöllä oli mahdollista saada normaalien aistien välityksellä jonkinlaista tietoa esitettävästä kuvasta. Eräässäkin koetyypissä liikkuva videokuva aiheutti erotettavissa olevan muutoksen kuulokkeiden kautta kuuluvassa kohinassa.

Johtopäätöksenään Milton ja Wiseman esittävät, että ganzfeld-paradigman perusteella ei voida todentaa yliaistillisen havaitsemisen olemassaoloa. Ganzfeld-menetelmän tarjoama lupaus on siis jäänyt täyttymättä. ■



Lähteet

Bem, D. J., & Honorton, C. (1994). Does psi exist? Replicable evidence for an anomalous process of information transfer. Psychological Bulletin, 115, 4-18.

Honorton, C. (1969). Relationship between EEG alpha activity and ESP card-guessing performance. Journal of the American Society for Psychical Research, 63(365-374).

Honorton, C. (1985). Meta-analysis of psi ganzfeld research: A response to Hyman. Journal of Parapsychology, 49, 51-91.

Hyman, R. (1985). The ganzfeld psi experiment: A critical appraisal. Journal of Parapsychology, 49, 3-49.

Hyman, R., & Honorton, C. (1986). A joint communiqué: The psi ganzfeld controversy. Journal of Parapsychology, 50, 350-264.

Milton, J., & Wiseman, R. (1999). Does psi exist? Lack of replication of an anomalous process of information transfer. Psychological Bulletin, 125(4), 387-391.

Tietoisuus ja kvanttifysiikka

Jukka Häkkinen

Kvanttifysiikan epämääräinen soveltaminen on pseudotieteellisissä teksteissä erittäin yleistä. Näiden tekstien kirjoittajilla on taipumus sujuvasti sekoittaa kentät ja energiat chakroihin ja auroihin. Teksteissä vedotaan usein moderniin tietoisuudentutkimukseen, jossa esitettyjen ajatusten mukaan tietoisuus olisi selitettävissä jonkinlaisen kvanttimekaanisen prosessin avulla.

Tämän näkemyksen edustaja on esimerkiksi matemaatikko **Roger Penrose**, jonka kirja Emperor's New Mind oli erittäin suosittu joitakin vuosia sitten. Penrosen teorian mukaan tietoisuuden ominaisuudet muistuttavat niin paljon kvanttifysiikan teorioita, että tietoisuuden selitys saattaisi piillä kvanttifysikaalisella tasolla. Tämän teorian mukaan solun tukirangan pienet osaset, mikrotubulukset, olisivat niitä rakenteita, joiden välityksellä kvanttitaso vuorovaikuttaisi neuronien kanssa. Nämä vuorovaikutukset saisivat aikaan tietoisuutemme ja selittäisivät sen, miksi tietoisuuden neuraalisen teorian luominen on ollut niin vaikeaa.

Penrosen spekulatiivinen teoria on pitkään ollut vain teoreetikkojen ja mystikkojen kiinnostuksen kohteena, mutta nyt aiheesta on julkaistu myös fyysikon näkemys. Science-lehden helmikuun numero (Seife, 2000) kertoo **Max Tegmarkin** Physical Review E -lehdessä ilmestyvästä tutkimuksesta. Tegmarkin mukaan aivot eivät ole kvanttitietokone, koska hermosolut toimivat liian hitaasti pystyäkseen hyödyntämään kvanttitason ilmiöitä: "Jos hermosoluillamme on jotakin tekemistä ajattelumme kanssa, jos siis hermosolujen aktivaatiohahmot vastaavat jollakin tavalla ajatushahmojamme, me emme ole kvanttitietokoneita."

Keskeisin ongelma on aivojen liian korkea lämpötila, joka aiheuttaa liikaa häiriöitä. Jos kvanttiefektit vaikuttaisivat aivojen toimintaan, aivojen lämpötilaa pitäisi laskea lähelle absoluuttista nollapistettä. ■

Lähteet

Seife, Charles (2000) Cold numbers unmake the quantum mind. Science 287, 791.

Risto K. Järvinen

Humanoidia tapaamassa

Vuoden 1998 elo-syyskuussa ilmestyi Etelä-Suomen pelloille muutaman päivän aikana kolme mystistä viljakuviota. Vuoden 2000 maaliskuussa Skeptikko-lehdellä oli mahdollisuus tutustua yhteen kuvioiden tekijöistä.

Tämä on Skeptikko-lehden uuden päätoimittajan ensimmäinen artikkeli lehdessämme. Päätoimittaja tietysti haluaa, että hänen ensimmäinen juttunsa muistetaan, joten pitkän pähkäilyn jälkeen hän päättää haastatella humanoidia. Sellaisia haastatteluja ei Skeptikossa ole aikaisemmin julkaistu - muissa lehdissä ehkä liiankin usein.

Varmaa ei tosin ole, onko haastateltava humanoidi vai extra-terrestriaalinen tai exstra-dimensionaalinen superminäolento vai älykäs Maa-äiti, Gaia. Tai he kaikki yhdessä. Tai peräti ihminen, joka kuitenkin osaa käyttää äärimmäisen salaista modernia teknologiaa, kuten näkymätöntä säteilyä ja kauko-ohjattuja ilmakehän ilmiöitä.

Varmaa on vain se, että kyseinen henkilö on ollut tekemässä viljakuvioita, joista näyttävin, Sipoon kuvio, pääsi Ilta-Sanomien kanteen - ja nyt, puolitoista vuotta myöhemmin, Skeptikkolehden kanteen.

Opel Kadet eteerisenä ilma-aluksena

Humanoidi asuu aivan tavallisen tuntuisessa kerrostalossa Helsingissä. Mutta jo alaovella huomaa, ettei mistään tavallisesta henkilöstä ole kyse. Ovi ei aukea, koska sitä pitää lukossa jonkinlainen mystinen numerokoodi.

Pyydän humanoidia lähettämään koodin näkymättömillä aalloilla aivoihini, ja hän tekee niin: matkapuhelimella.

Sisään päästyäni joutuu astumaan eräänlaiseen Faradayn häkkiin, josta tulee mieleen myös vanhanaikainen paljeovinen teräshissi. Häkin seinällä on taulu, jossa on numeroita. Humanoidi on neuvonut painamaan numeroa neljä. Huomaan, että kyseinen painike on sulanut humanoidin superenergisten sormien voimasta. Minkään muun kerroksen painike ei ole sulanut.

Ovikello soi kuin meditaatiokongi. Askeleita, ja siinä hän on: humanoidi. Seisoo eteisessä kuin kuka tahansa meistä. Näyttää ihmiseltä: nuorelta, laihalta, silmälasipäiseltä, poninhäntäiseltä mieheltä.

- En valitettavasti ole kerennyt siivota, humanoidi sanoo. Pölynimurilta näyttävä laite seisoo keskellä olohuonetta kuin aikakone.

Istumme alas keittiön ja olohuoneen välillä olevan pöydän ääreen. Kysyn huolellisesti valmistelemani ensimmäisen kysymyksen:

- Viljakuvioiden yhteydessä törmää usein kertomuksiin pienistä nopeasti liikkuvista valoista, joiden yleisesti uskotaan olevan aineettomia plasmapalloja. On puhuttu, että valot voivat tulla myös eteerisistä aluksista, joista käsin lasketaan peltoon kuvioiden rajat määrittävät energiavallit ja ohjataan viljaa taittavia plasmapalloja vallien sisällä. Siis, minkälaisia plasmapalloja teillä oli käytettävissänne?

- Plasmapalloja?

- Tai minkälainen eteerinen ilma-alus teillä oli käytettävissänne?

- Tummansininen Opel Kadet.

- Opel?

- Kadet.

Katselen hämmentyneenä ympärilleni. Kirjahyllyssä on teos “Hitlerin viimeiset päivät” ja videokasettaja on kaikkialla. Lattia on puuta.

- Päivällä meillä oli käytettävissämme toinen auto, erään tunnetun yhtiön pakettiauto, jolla teimme tiedusteluretkiä ja etsimme sopivia kohteita. Viljakuviot teimme yöllä. Tulimme paikalle sillä Kadetilla.

- Viljakuvioita teitte kaikkiaan kolme?

- Niin. Ensimmäinen väsättiin Helsinki-Vantaan lentoaseman lähelle siten, että kuvio näkyisi laskeutuvien koneiden ikkunoista. Mutta kukaan ei huomannut kuviota koskaan. Se oli onni, sillä alussa meillä oli vielä oikea tekniikka hakusessa.



“Humanoidin” maanpinnalta ottamasta videokuvasta näkyy hyvin, kuinka vilja on lakoontunut epäluonnolisesti.

- Minkälaisella tekniikalla kuviot teitte?

- Olimme suunnitelleet viljakuvion paperille, mutta lentokentän kohteessa havaitsimme, ettei kuvioita niin voi tehdä. Seuraavissa kohteissa havaitsimme, että paras tekniikka on vain mennä pellolle ja ryhtyä töihin.

- Luottaa korkeamman voiman tai alitajunnan johdatukseen?

- Jotenkin niin... Seuraavat viljakuviot onnistuivat paremmin. Teimme ne Inkoon Degerbyhyn ja Sipooseen vanhan Lahdentien varteen. Ja ne löydettiinkin, koska kuviot näkyivät tielle hyvin. Oletko muuten huomannut, että aika usein viljakuviot näkyvät tielle hyvin? Mitä luulet sen merkitsevän?

- Ei kai kuvioista ole iloa, jos niitä ei kukaan näe... Mutta - samoihin aikoihin ilmestyi myös Siuntioon viljakuvio, Stonehengen kuvion pienoismalli. Te ette sitä tehneet?

- Emme. Olimme yllättyneet, että joku muukin oli ollut samaan aikaan liikkeellä. Mutta ei se oikeastaan yllätys ole, sillä aika, jolloin kuvioita pystyy tekemään, on lyhyt. Viljan pitää olla sopivasti tuleentunutta, mutta ei vielä pois puitu.

Salainen tekniikka hankittu peruskoulusta

Humanoidi syö mikroaaltouunin oloisessa mystisessä laitteessa lämmittämäänsä Jalostajan valmiseinestä ja juo päälle maitoa. Minä jatkan kyselyjäni.

- Mitä te haluatte kuvioilla viestittää? Oppimista ilman opetusta? Uskallusta astua sisään uudenlaiseen maailmaan, joka kyseenalaistaa materiaalisen , ihmiskeskeisen maailmankuvan? Ihmiskunnan tietoisuuden sisäistä, kollektiivista muutosta? Nykyajan väliaikaisten temppeleiden paikkoja? Maapallon akupunktiopisteitä? Nostatteko te kasvien solujen sekä mineraalien kiteiden värähtelytasoa? Tiedotatteko Maan ulkopuolisista sivilisaatioista vai tulevista tärkeistä astronomisista tapahtumista?

- Emme.
- Ette?
- Emme mitään noista.
- Ette mitään?
- Äh. Idea syntyi kerran hulluna humalassa. Alunperin olin innostunut viljakuvioista vuonna 1990, kun näin Led Zeppelinin kokoelmalevyn kannessa pellolla viljakuvion ja ilmalaivan varjon. Lisäksi minuun ovat vaikuttaneet suuresti Juhan af Grannin hirvittävän hauskuuttavat ”dokumentti”ohjelmat. Teemme muutenkin kaikkea hullua. Looginen seuraus oli lähteä viljakuviontekoon itsekin.

Humanoidi (tai mikä hän onkaan) kaivaa hyllystä kuvaamansa Led Zeppelinin levyn. Tarkastelen sitä vaitonaisena. Olohuoneen seinällä roikkuva avaruusnaamio alkaa näyttää yhä enemmän vain jonkin eläimen kallolta.

- Oletko sinä... ihminen?
- Tiettävästi.
- Onko sinulla hallussasi salaista tekniikkaa? Muutenhan kuvioita, jotka on alan piireissä hyväksytty “virallisesti” oikeiksi, ei olisi voinut tehdä.
- On. Mutta ei niin hirvittävän salaista. Se on hankittu lähinnä peruskoulun ala-asteen kuvaamataidontuntien harpinkäyttöjaksolta.

Humalatila ei estänyt toimintaa

Human(oidi) kertoo, että viljakuvioiden tekemisen tekniikka on yksinkertainen. Toiseen jalkaan laitetaan lenkkitossu, joka on kiinnitetty teipillä noin metriseen laudankappaleeseen. Lauta taas on vuorattu teltta-alustalla, ettei maastoon jää jälkiä laudan terävistä reunoista. Toisessa jalassa on myös lenkkitossu, joka on ympäröity sanomalehtiä täynnä olevalla muovipussilla.

- Homman tekeminen jälkiä jättämättä on yllättävän helppoa. Pellolla kulkee vanoja, joille ei ole kylvetty mitään, ja kuka on pellolla liikkunut, tietää että kulkeminen niitä pitkin onnistuu helposti korsia kaatamatta. Lähestyimme aluetta jokainen eri suunnalta, ettei muodostuisi polkua. Ja kun silmä tottui pimeään, ympärilleen näki hyvin. Ohikulkijat eivät meitä nähneet autonvalojen tai katulamppujen sokaisemina. Päällämme oli luonnollisesti tummat vaatteet ja pipot.

- Työhön tarvitaan lisäksi narukela, jossa on säännöllisin mihinkään mittajärjestelmään soveltumattomin välein solmuja merkkinä siitä, minkä kokoisia ympyränkehiä aiotaan tehdä. Ympyrän tekemiseen tarvitaan kaksi henkilöä. Yksi toimii keskitappina ja toinen kiertää narun kanssa kehää ja kaataa “suksellaan” viljaa. Suoran tekemiseen tarvitaan yksi henkilö lisää. Kaksi seisoo narun päissä ja yksi kulkee “suksen” kanssa pitkin linjaa.



Humanoidi paljastaa Skeptikolle salaisen tekniikkansa.

- Ei se ole sen kummempaa. Jos katsot meidän viljakuvioitamme ja muitakin viljakuvioita, ne muodostuvat yleensä vain suorista viivoista ja ympyröistä ja ympyrän kaaren osista. Ne ovat yksinkertaisia harpilla piirrettäviä geometrisiä kuvioita. Tämän parempaan meidän kolmihenkinen joukkueemme ei vielä ole pystynyt.

Mies kertoo, että viljaa kaataessa pitää olla tarkkana siinä, että lakoontumissuunnat on tehty järjestelmällisesti. Lakoontumissuuntaa on hyvä

vaihtaa vasta- ja myötäpäivään. Kuvioiden reunat täytyy tehdä erityisen tarkkaan, muuten viljan kaataminen on suuripiirteisempää. Homma on erittäin raskasta. Kahden kuvion tekemisen jälkeen yksi mies jättäytyi pois porukasta, kun ei jaksanut lähteä tekemään kolmatta, "mestarinäytettä" Sipooseen (kansikuva).

- Soitin keskellä yötä eräälle toiselle hepulle, joka suostui lähtemään matkaan, vaikka sattui olemaan hirvittävässä humalatilassa. Saimme kuin saimmekin viljakuvion tehtyä, vaikka humalassa ollut kaatuili pellolla, piti meteliä, poltti tupakkaa. Jos masterpieceä katsoo tarkkaan, huomaa kuvion toisessa päässä olevan "reiän" keskellä mustan läntin, joka on mutalammikko. Siihen lammikkoon humalaisemme kaatuili. Saimme peitellä hänen jälkiään tosissamme.

- Kaverilta meni muisti. Vasta seuraavalla viikolla, kun vuokrasimme lentokoneen ja kävimme katsomassa ilmasta, millaista jälkeä olimme saaneet aikaan, hän ymmärsi olleensa mukana tekemässä aika suurta, noin 200 metriä pitkää kuviota. Koneen pilottikin hämmästeli näkemäänsä niin, että oli lentää päin voimalinjoja.

Ei tarvetta todistella

Mies kaivaa hyllystään esiin videonauhan ja näyttää lentokoneesta kuvaamaansa materiaalia. Hän lupaa toimittaa nauhasta Skeptikolle painokelpoisia still-kuvia, media-alan ammattilainen kun on, kuten kaikki muutkin tempaukseen osallistuneet.

- Väitätkö siis, että viljakuviot ovat huijausta?

- Ne ovat kepponen.

- Mutta moni on meditoinnut kuvioiden keskellä, tuntenut syvää rauhaa. Moni on kokenut kuviot aidoiksi, tuntenut ne aisteissaan, hengittänyt niiden keskellä ja joutunut myöntämään, että niissä on jotakin sellaista, mitä ei voi selittää. Taivutetut sukkapuikkot ovat reagoineet salaperäiseen energiaan ympyröiden reunoissa ja keskuksissa. Kuviot ovat vaikuttaneet ihmiseen, antaneet hyviä tuntemuksia.

- Ei minulla mitään sitä vastaan ole, että kuviot antavat hyviä tuntemuksia, mieluummin jollekin hyvännäköiselle tytölle.

- Miten selität joidenkin kuvioiden ympäriltä löytyneet geenimutaatiot?

- Haistaanko me niin pahalle?

- Mutta... skeptikkoleirin suureksi pettymykseksi ei ennen tätä ole löytynyt ketään, joka olisi nähnyt mitään epäilyttävää, eikä kukaan ole myöntänyt niitä tehneensä...

- En tiedä paljonko se tuhottu vilja maksaisi, mutta varmasti sen verran, että emme sitä halua pulittaa. Ei meillä ole mitään intoa paljastaa itseämme. Valokuvia viljakuvioiden teosta ei ole. Kuinka kuvaaminen onnistuisi pilkkopimeässä ilman kalliita erikoislaitteita? Ehkä jotkut jossakin muualla ovat uskaltaneet kuvata salamalla, ehkä siitä ne plasmapallot.

- Eikä meillä ollut tarvetta kerätä todisteita ketään varten. Me olimme vain pitämässä hauskaa. Asiasta ei ole kerrottu kuin parhaille kavereille, joista joku on sitten kertonut asian sinulle. Eikö ole totta, että minä en tätä haastattelua pyytänyt tekemään, aloite tuli sinulta?

- Totta on. Mutta miksei keskeneräisiä kuvioita ei ole koskaan mistään löydetty?

- Mistä kukaan voi tietää, onko jokin kuvio jäänyt kesken vai ei?

Kepponen?

Utelen edelleen:

- Jos kyseessä on kepponen, eikö olisi loogisempaa tehdä viljapeltoon graffiti-tyyppisiä haistatteluja?

- Väline määrittelee muodon. Graffitille on ominaista sotkeminen, koska sitä tehdään vapaalla kädellä. Peltoon ei saa järkeviä kuvioita kuin harppi-viivotin menetelmällä. Sitäpaitsi haistettelu ei saavuttaisi mitään huomiota. Me halusimme, että kuviomme noteerataan ja niiden alkuperää pohditaan vakavasti. Olin revetä, kun näin Sipoon kuvion Ilta-Sanomien kannessa. Samana iltana menin kapakkaan ja katselin, kuinka ihmiset lukivat lehteä. Kun he avasivat kuviosta kertovat sivut, herättelin keskustelua ja kyselin, miten kuviot heidän mielestään ovat syntyneet. Vastauksia oli niin monta kuin vastaajiakin.

Mies kertoo, että myöhemmin eräs Ilta-Sanomiin kirjoittava freelance-toimittaja oli tekemässä heistä juttua, mutta lehden linjaan ei sopinut pikkurötöstelijöiden esitteleminen ja jopa jonkinlaisiksi esikuviksi nostaminen.

Kuviot tulkittu aidoiksi

Inkoon Degerbyn ja Sipoon viljakuvioissa on moni kokenut sellaisia tuntemuksia, ettei kyseessä voi olla huijaus. **Lars Österman** kirjoittaa Ultra-lehdessä kuvioiden ilmestymisen jälkeen: "Mielestäni myös tämä kuvio on sen verran vaikuttava kokonaisuus, että minun on todella vaikea

nähdä, että se olisi voitu - ja ehditty - tehdä yksinkertaisin apuvälinein kenenkään huomaamatta ja jälkiä jättämättä.”

Ultrassa 2/2000 **Tapani Koivula** kirjoittaa: “Vaikka saattaa kuulostaa naurettavalta kuvittelulta, Sipoon kuvioissa koin tervehdyksen itselleni. Symbolit, jotka kuvioista ensimmäisinä tulivat mieleeni, olivat kuva radiotoimittajasta (kuulokkeet korvilla ja mikrofoni edessä) sekä sen alle piirretty karttapallo. Olen parin vuoden ajan toimittanut Lähiradion paikallisradioon Radio Rajatietoa, rajatiedon radio-ohjelmaa. - - Karttapallo taas luontevasti viittaa kansainvälisyyteen ja maailmanmatkoihini. Kolmas yhteensattuma ilmeni, kun otin esille alueen karttalehden pääkaupunkiseudun puhelinluettelosta. Sipoon viljakuvioita lähinnä sijaitseva paikallistie on nimeltään Koivulantie, mikä on varsin harvinainen tiennimi, ainakin Etelä-Suomessa.”

Ja myöhemmin: “Toisaalta skeptikkojen pelkkä ilmaanhuitaisu – helppohan niitä on pyöräytellä yön pimeydessä – ei riitä alkeelliseksikaan todisteeksi siitä, että viljakuviot ovat ihmisen tekemiä. Itse olen tarkastanut kaikki johtolangat, joita Suomen viljakuvioiden tekijöistä olen kuullut, mutta yksikään ei ole johtanut syyllisten jäljille – poliisienkaan aktiivisuudesta huolimatta.”

Kysyn viljakuvioiden tekijältä, eikö ole ikävä huijata ihmisiä, antaa turhia lupauksia.

- Ei se, että me olemme tehneet nämä kuviot tarkoita sitä, etteivät jotkut hienoimmat viljakuviot voisi olla aitoja. Me emme ole keksineet vielä, kuinka kaikkein monimutkaisimmat on voitu tehdä. Kaikki on mahdollista.

- Et ole siis täysiverinen skeptikko?

- Skeptikoksi en voi ryhtyä, koska äärimmäinen skeptisyys on myös eräänlainen uskonto. Silloin pyhää kirjaa edustaa fysiikan kirja, ja kaikki, mikä ei ole kyseisen opuksen mukaista, on harhauskoa.

- Viljakuvionistit eivät kuitenkaan usko kertomustasi. Kirjoita nyt lapulle tarkka päivämäärä ensi kesältä, koska tulette tekemään seuraavat kuviot ja minne. Pannaan lappu varmaan talteen ja avataan sitten, kun kuviot on taas “virallisesti” hyväksytty.

- On vaikea, jos ei mahdotonta, sanoa täsmällisiä aikoja. Sopiva hetki kuvioiden tekemiselle riippuu säästä: kuinka vilja on kesän aikana kasvanut otolliseen tilaan, onko se sateen lakastamaa. Ja koska on täysikuu? Täysikuun aikana kiinnijäämisen uhka on liian suuri. Kuinka moni viljakuvio muuten on ilmestynyt täysikuun aikana?

- ???

- Sen verran voin paljastaa, että eräänä päivänä saattaa ilmestyä ufokuvio myös järven jäälle paikkaan, jossa sen havaitsee helposti esimerkiksi korkealta kalliolta. Jäälle kuvion tekeminen on helppoa. Kun sinne tallaa kunnon jäljet, ei niitä aluksi huomaa lainkaan. Mutta keväällä, kun jäät alkavat sulaa, tallatut kuviot näkyvät tummempina aivan kuin ladutkin, ja tulevat herättämään valtavaa ihmetystä.

Haastattelun lopuksi juomme kahvia ja syömme pullaa. Löydän oma-aloitteisesti tien ulos. Aurinko paistaa eri tavalla kuin kaksi tuntia aikaisemmin. ■



Viljakuviot ovat monimutkaistuneet ja lisääntyneet 70-luvulta tähän päivään saakka. Tämä kertonee siitä, että tekijät ovat oppineet yhä parempia tekniikoita. “Humanoidi” esittelee videolta omaa kuviotaan. Huomaa erikoiset sormet.



Goes business - naturally

Lapsena äiti ja isä opettivat, että raha ei kasva puussa. Nuorena kaverit opettivat, että poliisilla on mukanaan kumipuun oksa. Nyt aikuisena luontaistuotekauppiaat opettavat, että potenssipuun kuorijauheesta oksa vain vahvistuu. Tällä periaatteella päätti Bara Normal aloittaa oman luontaistuotevalmistuksensa.

Luontaistuotehtimon raaka-ainevarastohan muistuttaa Milla Magian noitajuomaohjeita. Lepakonkynsiä ja lohikäärmeenverta pakkiin – ravistus, hämmennys ja juhlajuoma on valmis. Alkuinvestointina tarvitaan sivukirjastosta lainattu kasvikirja, jossa on riittävästi kasvien nimiä. Näin löydämme tarvittavia raaka-aineita.

Ja olipa näitä. Potenssipuun veroisia mieskunnonnostattajia ovat aivan varmasti ainakin jäykkäpitkäpalko ja pukinparta sekä luonnollisesti kohokki. Häpykannus ja haarapalpakko sopinevat sukupuoleen katsomatta.

Hieman romanttisempia raaka-aineita ovat lemmikki ja lutukka. Uneliaisuuteen autanee yövilkka ja unettomuuteen unikko. Haavayrtti, syyläjuuri ja hammasjuuri ovat kelpo tavaraa perinteisiin vaivoihin. Postmoderniin hämmennykseen auttaa päimäruoho ja komplisoidun yhteiskunnan valinnanvaikeuteen luonnollisesti pähkämö. Viime hätään on vanha tuttu hullukaali.

Eettisesti korkeatasoisena ihmisenä tulin kuitenkin huolissani miettineeksi, lieneekö jokin kasveista myrkyllinen tai ehkä jopa haitallinen ihmiselle. Koska eläinkokeet ovat epäeettisiä, eivätkä tuttavat suostuneet ihmiskokeisiin, oli asia ratkaistava toisin. Onneksi on homeopatia.

Se opettaa, että mitä enemmän laimennamme, sitä enemmän teho kasvaa. Mutta nythän on niin, että jos kasvista pusertaa tipan liemeen ja sitä laimentaa, niin maksimaalinen teho ei vieläkään irtoa. Tehokkaampaa on antaa kasvin varjon hellästi hyväillä rohdoslientä. Ja vielä tehokkaampaa on, jos vain kuva tuosta kasvista ja vielä kirjankansien suodattamana joutuu tekemisiin lääkkeen kanssa.

Näin käynnistin äärihomeopaattisen luontaistuotantolinjani. Vesipullot saavat viivähtää vielä hetkisen värikuvakasvion kannella ennen kuin liimaan niihin sopivat etiketit. Erinomaisella menetelmällä voidaan taata, että myrkkyjä ei siis kulkeudu mukaan. Säästyy sitä paitsi turhanaikainen metsässäjuoksun ja kasvienopettelun vaiva.

> “Etikettejä kiinnittäessäni ajattelen keskittyneesti kulloistakin kasvia, jolloin aivoaaltoenergia siirtyy pulloon ja troppi vain paranee...”

Kun ensi viikolla palautan kasvion takaisin kirjastoon, täytyy myös tuotantomenetelmiä kehittää. Olen tosin senkin jo keksinyt. Etikettejä kiinnittäessäni ajattelen keskittyneesti kulloistakin kasvia, jolloin aivoaaltoenergia siirtyy pulloon ja troppi vain paranee. Täytyykin muistaa sitten etikettiin merkitä: Bara Normalin homeopaattinen luontaistuote – uusi entistä tehokkaampi koostumus. Ja hinta vain nousee.

Yhtiön suunnitelmiin kuuluu muuten aloittaa Internet-kauppa ja listautua samalla pörssiin. Liikeideana on vastaanottaa luottokorttimaksuja verkon kautta ja luovuttaa homeopaattiset valmisteet telepaattisesti. Maailmanlaajuiset markkinat ja alhaiset varastointi- ja kuljetuskustannukset takaavat johtavan aseman verkkokaupan saralla jo parin vuoden kuluessa. Varovaisimpien analyytikkojen mukaan yhtiön pörssiarvo tuskin ohittanee kolmen suurimman suomalaisen yrityksen yhteenlaskettua arvoa vielä ensimmäisellä pörssiviikollaan.

Historiallisuus ei ole hyväksyttävä argumentti lääkeyrttien käytön puolesta

Nykyään esiintyy usein argumenttinä lääkeyrttien puolesta, että niitähän on käytetty monien vuosisatojen aikana. Mutta se, että jotain on historiassa käytetty, ei todellakaan ole todiste siitä, että sillä on ollut mitään vaikutusta.

Eniten hämäävää onkin, että meidän aikamme valitsee vain tietyt historialliset lääkkeet. Varmaakin noin puolet historialliset rohtojen aineista unohdetaan. Myös esimerkiksi eri eläinten ulosteita on vuosisatoja käytetty ja jostain syystä punatukkaisten poikien virtsakaan ei nyt ole muodissa.

Jos "historiallisuus" ja varsinkin "vanhojen naisten viisaus" on toimivuuden kriteerinä, niin suosittelen seuraavaa ohjetta. Ohje on Pernajasta ja käsiala voidaan ajoittaa 1600-luvun keskivaihelle. Ohjeen vieressä on kirjoitettu toisella käsialalla probatum est, eli kokeiltu on! Kieltä ja lauseiden rakennetta on modernisoitu käännettäessä.

Hyvä lääke hänelle, jota suuri sairaus koettelee

Ensiksi otetaan koiranpentu, joka ei ole saanut muuta kuin emonsa maitoa. Sitä pitää kaltata niin kuin pientä sikaa; sitten pentu täytetään seuraavilla aineksilla. Ensin otetaan noin luoti karhun ihraa tai Pyhän Johanneksen voita (jos karhun ihraa ei ole saatavilla), luoti inkivääriä, luoti laakerinlehtiä, vähän sahramia, väinönputkea, luoti marunaa, vielä vähän pieniä polttavia nokkosia; nämä ainekset piennetään huhmareessa ja sitten pentu täytetään niillä.

Ja paista pentu paistinvarrella; sen pitää olla hyvin paistettu. Laita paistettaessa vartaan alle puhdas astia, johon paistista tippuu rasvaa. Siitä rasvasta tehdään hyvä salva. Sitä sivelletään iholle saunassa kylvyn jälkeen. Sen jälkeen sairaan pitää istua ammeessa niin kuumassa kylvyssä kuin mahdollista. Kylpy on valmistettu seuraavalla tavalla:

Otetaan katajasta risuja ja keitetään niitä puoli päivää ja siihen lisätään puoli puntaa suolaa. Sitten pitää myös polttaa muurahaiskeko, josta tehdään lipeää. Nämä ainekset sekoitetaan ammeeseen, ja lämmitetään niin kuumaksi kuin mahdollista.

Aineen uskottavuus on sen myrkyllisyydessä

Lääke siis tepsii kaikkiin vakaviin sairauksiin ja siihen on yhdistetty vuosisatojen viisaus. Vuosisatojen kokemus ei siis ole järin relevantti argumentti yrttien käytön puolesta, koska meillä on myös vuosisatojen kokemus muista lääkeaineista.

Vahva ja historiallisesti hyväksi todettu lääke oli myös se sperma joka joutuu maahan silloin kuin hirtettävä mies saa siemensyöksyn (tapahtui joskus). Eli jos haluaa tutkia jonkun kasvin mahdollisia lääketieteellisiä ansioita, niin mielestäni pitää olla jotain muita syitä siihen kuin aikaisempi käyttö.

Tietenkään en väitä, että esimerkiksi kaikki keskiajalla ja uuden ajan alussa käytetyt lääkkeet olisivat olleet tehottomia. Minusta onkin hyvin uskottavaa, että esim. kapipunkkia saatiin keskiajalla tapetuksi elohopealla. Mutta aineen uskottavuus on sen myrkyllisyydessä, ei historiallisessa käytössä. 1600-luvulla talonpojat



Käkisalmen läänissä parantivat jodin puutteesta johtuvia tauteja siirtämällä potilaan Venäjälle, ja tämäkin yleensä auttoi, koska ihmiset söivät kotikylänsä viljaa ja maaperä Venäjällä oli toisenlainen, ja siellä kotiruoka sisälsi jodia.

Muistutus

Pitää kuitenkin muistaa, että kasvitiede kauan oli tuleville lääkäreille pakollinen aine ja että sitä nimenomaan opiskeltiin lääketieteellisessä tiedekunnassa. Kasvitieteen uudistaja **Carl von Linné** oli lääkäri. Suomen ensimmäisen kasvion (1673) kirjoittaja oli lääketieteen professori **Elias Tillandz** Turussa ja hän oli myös ensimmäinen joka maassamme teki tieteellisiä ruumiinavauksia. Mutta jopa hän suositteli ihmisen pääkallolla kasvanutta sammalta tai jäkälää tai kylpemistä Kupittaan lähteen vedessä lepraa vastaan. 1600-luvun lääkäri teki varmaankin parhaansa ja Tillandz yritti auttaa spitaalipotilaitaan. Kylpeminen Kupittaan vedessä paransi ainakin oloa hetkeksi, kun osa syöpäläisistä hukkui.

Koulutetut lääkärit olivat kasvitieteen ja yrttien käytön varsinaisia asiantuntijoita ja sen, joka käyttää historiallisia argumenttia yrttien puolesta, sopii muistaa, että juuri tämä asiantuntijaryhmä siirtyi käyttämään kemiallisesti puhtaampia tuotteita.

Valitettavasti vuosisatojen perinne ei ole kovin vakuuttava argumentti yrttien puolesta niin kauan kun käyttäjä ainoastaan uskoo vuosisatojen perinteeseen. Meidän aikamme käsitys hajuista ja miellyttävyydestä ovat hyvinkin erilaisia kuin esim. 1500- ja 1600-luvuilla, ja tämä käsitys valitsee, mitkä vanhoista lääkkeistä nostetaan esille.

Sen vuoksi eivät vaihtoehtolääkkeiden kannattajat juoksekaan koirien perässä pussien kanssa ottamassa ulostetta talteen. Aine kun sekä rauhoittaa ulkoisesti käytettynä ihottumaa ja sopii sisäisesti mitä erilaisimpiin vaivoihin. Aineesta on varmasti satojen vuosien kokemus, varsinkin jos koira on pikimusta tai vitivalkoinen. ■

FT Lena Huldén
(Suomen ja Skandinavian historia, keskiaika)



Nullitus in verba

Älä usko kenenkään sanoihin!

Royal Societyn motto tuli mieleeni Tampereen yliopistolla 19.2. pidetyn ”Paranormaalit ilmiöt ja tiede” -konferenssin luentoja seuratessani.
Huolimatta siitä, että tilaisuuden järjestäjät Suomen Paratutkimusarkisto ja Paranormaalin tieteellinen tutkimusverkosto olivat laajasti informoineet eri yhdistyksiä ja yleisöä tapahtumasta (mm. Skeptikko 4/99), koostui paikalle saapunut joukko vain tilaisuuden järjestäjistä, luennoitsijoista, paneelin osanottajista ja kourallisesta yleisöä.
Tilaisuuden ulkoinen akateemisuus lienee vaikuttanut siihen, ettei auditorio pursunut yleisöä, kuten yleensä tapahtuu, kun sisäänpääsymaksu ja keskustelu paranormaaleista ilmiöistä yhdistyvät.
He, jotka eivät ehtineet tai muuten olivat estyneet saapumasta tilaisuuteen, eivät menettäneet mitään.

Kalervo Kangas

Tilaisuuden aikataulu oli tehokkaan tiivis. Useammat luennoitsijat ylittivät aikansa eikä keskusteluille jäänyt aikaa. Iltaan sijoitettu paneelikeskustelu siirrettiin yllättäen iltapäivään luentojen väliin. Tästä syystä osa esitelmistä jäi kuulematta, koska olin pakotettu kiirehtimään junaan juuri paneelin alettua. Siksi kokemukseni tilaisuudesta perustuvat vain osaan päivän ohjelmasta.

Kulisseja

Tampereen yliopiston tutkija **Jarkko Kari**, joka on myös tilaisuuden toisen järjestäjän Paranormaalin tieteellisen tutkimusverkoston perustajia, luennoi paranormaalin tieteellisestä tutkimuksesta maailmalla esitellen vaikuttavan määrän tilastotietoa tutkimuksista, tutkimuslaitoksista ja järjestetyistä tilaisuuksista.

Karin mukaan paranormaalia tutkivat foorumit sijaitsevat pääasiassa Pohjois-Amerikassa ja Euroopassa. 1990-luvulla organisaatiot ja julkaisumäärät ovat kasvaneet massiivisesti!

Luentonsa päätteeksi Kari veti langat nippuun ja esitti johtopäätökset: tuloksettomuus. Tuloksia on, mutta ei täydellistä toistettavuutta. Tulokset eivät ole luotettavia ja niihin tulee suhtautua varauksellisesti.

Mieleeni nousi muistikuva poikavuosien lännenelokuvista ja niiden kiehtovista kaduista, joita reunustivat kapakat, erilaiset käsityöliikkeet ja tietenkin virkavallan ja hautaustoimiston toimitilat. Hieman vartuttuani opin tietämään, että koko katunäkymä oli taitavasti rakennettu pelkistä kulisseista.

“Suomalaista” tutkimusta

Seuraavana luennoitsijana oli akateemikko, professori **Sergei Kolmakow** aiheenaan henkiparannus ja fysiikka - tieteellinen paradigman muutos?

Konferenssiesite esittelee luennoitsijan seuraavalla tavalla: ”Hammaslääketieteen tohtori, Sergei Kolmakow, DDS (rus), PhD (Fin), toimii professorin virassa Kuopion yliopiston fysiologian laitoksella. Laitosta arvostetaan monista tutkimuksista ja merkittävänä pidetään sen vuonna 1979 aloittamaa Kirlian- kuvausmenetelmään liittyvää tutkimusta.”

Kolmakow korosti luennon aluksi kaiken esille

tuomansa perustuvan tutkimuksiin sekä nimenomaan tähdensi sitä, että hän antaa kaikista myös lähdeviitteet.

Hän esitti osuvan vertauksen paranormaalin ilmiön ja tieteen suhteesta. Kalvolla oli värikäs pohjoinen jokimaisema. Paikkakuntalaiset tietävät, kuinka ja millä välineillä hopeakylkiset lohet saadaan saalistetuksi, punnituiksi ja peratuiksi. Suomut voidaan yksityiskohtaisesti tutkia jne. Muualta saapuva vieras näkee vain synkän vuolaan virran, eikä yrityksistään huolimatta saa saalista, koska ei osaa kalastuksen saloja, ja näin ollen myöskin pitää kaikkia puheita hopeakylkisistä kaloista toteennäyttämättöminä.

Kolmakow aloitti kertomalla akateemikko, aivotutkija **N.P.Behterevan** omituisista ilmiöistä kertovasta kirjasta, Bulgarian tiedeakatemian tutkimasta sokeasta naisesta, joka kykeni ennustamaan tulevia tapahtumia sokerinpalasta. Tiedeakatemia totesi ennustusten osuvuuden merkittäväksi.

Mieleen palautettiin myöskin munkki **Rasputinin** kyvyt tyrehdyttää kruununperijä **Aleksein** verenvuoto jopa kaukaa lähetettyjen viestilappujen avulla sekä **Niilo Yli-Vainion** voimakas vaikutus ihmisiin, ei kuitenkaan kaikkiin.

Kolmakow kertoi Kuopion yliopiston tutkivan eri hoitomenetelmiä, esimerkiksi terapeuttista kosketusta. Lisäksi tutustuttiin ”solitooniaaltoon” ja ”torsiokenttään” sekä Kirlian-kuvausmenetelmän viimeisimpiin saavutuksiin.

Lopussa sivuttiin Qi-energiaa ja telepatiaa kuten myös esirukouksen vaikutusta. Ensimmäisen koesarjan johtopäätös oli, ettei esirukous toimi. Uudistettu koesarja antoi vastakkaisen tuloksen: esirukous toimii.

Kolmakowin luennon aikana tuli esiin kymmenkunta eritasoista lähdeviitettä, joista vain kaksi oli riittävästi yksilöity.

> “Matti Pitkänen ei ole Helsingin yliopiston fysiikan laitoksen tutkija eikä fysiikan laitoksella tehda TGD-tutkimusta. MP on yksityisajattelija, joka aikoinaan oli assitenttina silloisella teoreettisen fysiikan laitoksella. Hän on FT, mutta dosentuuria ei hänelle ole myönnetty. Fysiikan laitos ei siis millään tavoin ole hänen väitteitensä takana. Pitkäsen ajatuksiin ei myöskään ole kiinnitetty maailmalla huomiota, kuten käy ilmi maailmanlaajuisesta viittauskannasta, jota ylläpitää amerikkalainen Stanfordin yliopisto.”
>
> Kari Enqvist

Topologinen geometrodynamiikka (TGD)

Fyysikko, FT **Matti Pitkänen** luennoi omasta tutkimusaiheestaan topologisesta geometrodynamiikasta. Hän on julkaissut useita tätä aihealuetta käsittäviä tieteellisiä artikkeleita.

Pitkänen mainitsi erään TGD:n mahdollisen efektin: homeopatian, jossa veteen liittyy ”kognitiivisia avaruusaikalehtiä”.

”Muodostavatko nämä selityksen efektin syntymiselle?”, hän kysyi.

Pitkäsen tutkimuksiin voi tutustua lähemmin Internet-osoitteessa http://www.physics. helsinki. fi/~matpitka. (Päätoimittajan huomio: englanninkielisillä sivuillaan Matti Pitkänen kertoo mm. mitä on TGD: “TGD is an attempt to unify fundamental interactions by assuming that physical spacetimes can be regarded as submanifolds of certain 8-dimensional space, which is product of Minkowski space light cone and 4-dimensional complex projective space CP 2. Ymmärsittehän?)

Suuria läpimurtoja paratutkimuksessa Venäjällä

Akateemikko, professori **G.N.Dulnev** Pietarin teknillisestä yliopistosta luennoi yllämainitusta aiheesta. Hän kertoi tutkimuksista, joita tehtiin kaksi vuosikymmentä sitten. Tutkimuskohteena oli nainen, joka kykeni ajatuksellaan siirtämään tasopinnalla olevia pieniä esineitä. Samainen nainen kykeni myös ajatuksellaan vaikuttamaan toisen ihoon lämmittävästi. Koska ilmiötä ei osattu selittää, perustettiin tutkijaryhmä, jonka noin 14

jäsentä edustivat fysiikan eri aloja.

Ilmiötä tutkittiin useita vuosia. Aluksi pyrittiin poistamaan epäilykset huijauksesta. Nainen kykeni mm. vaikuttamaan tarkkuusvaa'an kuppiin sekä etäältä siirtämään eri materiaaleista valmistettuja sylintereitä. Faradayn häkki ei poistanut naisen kykyjä. Kokeen aikana ilmeni, että nainen kykeni indusoimaan miljoonia kertoja voimakkaamman magneettikentän kuin normaali ihminen. Eri kokeissa vaikutukset vaihtelivat.

Eräässä kokeessa nainen kykeni 15 km:n etäisyydeltä ilmoittamanaan ajankohtana indusoimaan laboratoriossa mittauslaitteilla rekisteröidyn magneettikentän. Naista tutkittiin myös akustisilla menetelmillä, joissa todettiin aikaansaadun jopa 70-90 desibelin ääriarvoja. Jatkotutkimuksissa todettiin naisen äänialueen resonoivan objektin värähtelytiheyden välillä. Objekti irtosi alustastaan, jolloin myös kitka muuttui. Tässä vaiheessa oletettiin, että asia on ratkaistu. 10 potenssiin - 3 -arvoisessa tyhjiössä naisen kyvyt eivät enää toimineet.

Tästä on julkaistu artikkeli! (Artikkelia ei mainittu eikä yleisökään sitä tivannut.)

Myöhemmin koe onnistui tyhjiössäkin.

Para-aiheet kansanperinteen näkökulmasta

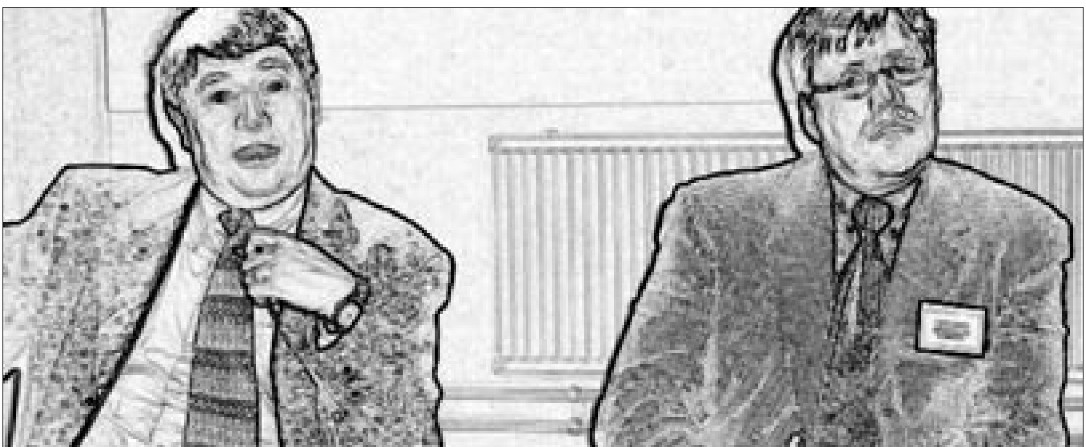
FT **Pasi Klemettinen** toimii Suomen kirjallisuuden seuran tutkijana. Klemettinen pyrki luennossaan valottamaan paranormaaleiksi koettujen ilmiöiden luonnetta sekä niiden todellisuutta kokijalle folkloristisesta näkökulmasta. Kansanperinteessä supranormaalin käsite ei sisällä vaatimusta ilmiöiden objektiivisesta todistettavuudesta, vaan huomio kohdistetaan yksilöiden tai yhteisöjen omien elämysten ja niitä koskevien ilmausten merkityksellisyyteen.

Klemettinen pysyi tiukasti kansanperinteessä, eikä harhautunut selittelemään ilmiöitä paranormaalin tulkinnan kautta. Tilaisuuden luonnetta kuvaa ehkä se, että Klemettinen luennon alussa mainitsi, ettei väitöskirjaansa tehdessään ”halunnut tehdä tieteellistä itsemurhaa”, jota ei myöskään tapahtunut luennon aikana.

Klemettisen tutkimusta on referoitu myös Skeptikossa 2/98, s. 30.

Paneelikeskustelu

Paneeliin osallistuivat DI **Olavi Kiviniemi**, joka on Suomen parapsykologisen tutkimusseuran puheenjohtaja sekä Skepsis ry:n jäsen, dosentti **Matti Luoma**, FT Pasi Klemettinen,



Paneelikeskustelussa nostettiin esiin esitys paremmasta keskusteluyhteydestä skeptikkojen ja rajatiedon tutkijoiden välillä. Osallistuminen toisten osapuolten tilaisuuksiin lienee ainoa tapa synnyttää keskusteluja ja kanssakäymistä.

akateemikko G.N.Dunlev, professori Sergei Kolmakow sekä LL **Heino Tiik**.

Paneelin alussa Kiviniemi näytti yleisölle kahvilusikkaa, jonka 10-vuotias poika oli varttitunnissa sormiotteella taivuttanut ja kehotti muitakin kokeilemaan; se onnistuu!

Eräissä puheenvuoroissa arvosteltiin skeptikoita kiihtyvään tahtiin, enkä voinut olla puuttumatta keskusteluun toteamalla, että ihmisen tunnetusta ahneudesta ja kaikista väitetyistä ja dokumentoiduista parailmiöistä huolimatta kukaan ei toistaiseksi ole lisännyt tutkimusmäärärahoihinsa **James Randin** lupaamaa miljoonan dollarin palkintosummaa.

Kolmakow kertoi pahoittaneensa mielensä Skeptikko-lehden kirjoituksista, jotka koskivat hänen tutkimuksiaan ja toimintaansa. Erittäin ikävänä hän piti sitä, ettei häntä itseään oltu kuultu. Pyysin Kolmakowia laatimaan oman vastineen Skeptikkoon, julkaisusta päättää tietenkin päätoimittaja. Olen sittemmin ollut yhteydessä asiasta sekä nykyiseen päätoimittajaan että Kolmakowiin. Alustavasti asia on myötätuulessa. Odotan tuloksia suurella uteliaisuudella! (Kolmakow ja päätoimittaja ovat keskustelleet asiasta puhelimessa. Kolmakow on lupautunut kirjoittamaan vastineen, joka ei kuitenkaan ole tähän päivään mennessä saapunut.)

Samassa yhteydessä nostettiin yleisön joukosta esitys paremmasta keskusteluyhteydestä skeptikkojen ja rajatiedon tutkijoiden välillä. Olin samaa mieltä. Sitäpaitsi jo yhdistyksen tarkoituskin edellyttää tätä. Käytännössä keskustelu lienee vaikeaa, näkökannat ovat varsin etäiset. Osallistuminen toisten osapuolten tilaisuuksiin lienee ainoa tapa synnyttää keskusteluja ja kanssakäymistä.

Kuten alussa mainitsin, jouduin poistumaan tilaisuudesta ehtiäkseni junaan, näin ollen osa luennoista jäi kuulematta ja mielipiteeni konferenssista saattaa olla virheellinen.

Konferenssiesite lupasi huomattavasti enemmän kuin mitä tilaisuudessa tuotiin esille. Pääasiassa uudelleen lämmitettyä tuttua paranormaalia. En usko, että konferenssi toi esille mitään käyttökelpoista, paitsi näyttävän tilaisuuden julkaisuluetteloon. ■

Luontaistuotekaupan villi länsi

Matti Virtasen toimittama TV1:n MOT-ohjelma kertoi viime marraskuussa ansiokkaasti "Luontaistuotekaupan villistä lännestä". Matti Virtasen luvalla Skeptikko julkaisee ohessa laajoja otteita ohjelman käsikirjoituksesta. Käsikirjoitusta on toimitettu lehdelle sopivaan muotoon.

Yhdysvaltain lounaisosien aavikoilla maisemaa hallitsevat Larrea-suvun pensaat. Yleiskielessä niitä kutsutaan Chaparral-pensaiksi, ja koko maisemaa voidaan sanoa Chaparraliksi. Elämä aavikolla on kovaa, mutta rehdit miehet pärjäävät, kuten High Chaparral-televisiosarjassa todistettiin.

Intiaanit ovat käyttäneet Larreaa lääkeyrttinä monenlaisiin vaivoihin. Sen on uskottu parantavan mm. syöpää. Viime vuosikymmenien aikana kansanlääkintä on taas tullut muotiin, ja Chaparralistakin on tehty monenlaisia kaupallisia tuotteita kuten yrttiteetä ja pillereitä.

Yhdysvaltain elintarvike- ja lääkevirasto FDA pitää yllä rekisteriä erityisravintovalmisteiden haittavaikutuksista. Sen rekisteriin on koottu tapauksia, joissa luontaistuotteita epäillään vaivojen aiheuttajaksi.

Vapaaehtoisiin ilmoituksiin perustuvassa rekisterissä on toista tuhatta sairaustapausta. Vaivat ulottuvat ihottumista kuolemaan, ja epäiltyjä aineita on satoja. Niiden joukossa on myös Chaparral. Sitä epäillään syylliseksi 23:ssa tapauksessa: väsymystä, ihottumaa, keltaisuutta, vatsakipuja, tummaa virtsaa, vaaleita ulosteita, maksatulehduksia. Kuolemantapauksissa chaparral mainitaan osalliseksi kahdesti.

Kohu leikkasi myyntiin loven

Farmakognosian eli kasvilääkinnän professori **Raimo Hiltunen** vetää Helsingin yliopiston aikuiskoulutuskeskuksen fytonomikursseja, joilla luontaistuotekauppiaat saavat tietoa myymiensä tuotteiden raaka-aineista. Kursseja rahoittava luontaistuoteala pyrkii siihen, että sen jokaisessa jäsenliikkeessä eli terveyskaupassa olisi parin vuoden kuluttua koulutettu fytonomi.

Lokakuussa valmistuneet fytonomit tutustuivat opintojensa lopuksi Helsingin yliopiston kasvitieteelliseen puutarhaan. Chaparralia ei siellä ole saatu kasvamaan, mutta muita tuttuja kasveja löytyy. Kurssilaisiin teki vaikutuksen erityisesti neidonhiuspuu, Gingko bilboa. Siitä valmistetut rohdospillerit ovat viime aikoina olleet luontaistuotekauppojen menestystuotteita.

Jos joku vielä kurssille tullessaan kuvitteli, että osa lääkekasveista on hieman myrkyllisiä ja loput pelkästään terveellisiä, niin hän sai varmasti opetuksen.

Professori Raimo Hiltunen: "Meillä on lääkelaissa noin 200 lääkekasvia tai rohdosta, joista kolmasosa on erittäin myrkyllisiä, toinen kolmasosa hyvin myrkyllisiä ja vain yksi kolmasosa myrkyllisiä tai vain vähän myrkyllisiä."

Viime keväänä fytonomikurssilaiset joutuivat kokemaan kauhun hetkiä, kun julkisuuteen tuli tieto Chaparralin aiheuttamasta maksatulehduksesta Suomessa. Kohu leikkasi monien luontaistuotekauppojen myyntiin ison loven.

Fytonomi **Maija Huhtikorpi**: "Asiakkaat vähenivät ja asian puolesta jouduttiin puhumaan paljon.

- Paljonko myynti on laskenut? 10 prosenttia? 20 prosenttia?

Huhtikorpi: "10-15 prosenttia. Tämä kärpäsestä tehty härkänen niin osui meidän alallemme ikävästi."

"Se merkitsee kriisiä"

Luontaistuotealan liikevaihto on lähes miljardi markkaa vuodessa. Kotimaisten tuotteiden osuus myynnistä on vajaa kolmannes. Myös luontaistuotteita valmistavat suomalaiset lääketehtaat saivat kärsiä Chaparral-kohun vuoksi, vaikka myrkylliseksi epäilty tuote oli amerikkalaista tuontitavaraa.

Luontaistuotealan tukkukauppiaiden liiton varapuheenjohtaja **Harri Pomoell**: "Keskimäärin arvioitiin, silloin kun asia oli pahimmillaan, että koko ala kärsi noin 30 prosenttia. Ja tämä kohdistui kaikkiin, ei ollenkaan vain siihen yrittäjään, joka toi tämän markkinoille. Ala tuomittiin kokonaisuutena.

- Eli se tarkoittaa kymmenien miljoonien markkojen vähennystä kokonaismyyntiin?

"Kyllä. Kun tiedetään, että vähittäispuolella harvemmin on mitään suurempia säästöjä, vaan kaikki kulkee kädestä suuhun, niin jos yht'äkkiä otetaan 30 prosenttia tai enemmänkin pois, niin se merkitsee kriisiä.

Toinenkin tapaus löytyi

Hyvä on. Käydään sitten Chaparral-tarina läpi yksityiskohtaisesti. Myrkytyksen uhri oli 22-vuotias kahden lapsen äiti Oulun seudulta. Hän on kertonut sairaudestaan lehdissä omalla nimellään, mutta ei kaipaa enää julkisuutta. Niinpä sovimme, että hän voi esiintyä peitenimellä, rouva Korhosena.

Tarina alkoi viime joulukuussa. Hiljattain toisen lapsensa synnyttänyt rouva Korhonen pyysi miestään hakemaan tästä kempeleläisestä luontaistuotekaupasta alfalfaa eli sinimailasta. Herra Korhonen teki työtä käskettyä.

Rouva Korhonen: "Ja mie en ollu koskaan kuullukkaan sitä Saparal-nimmee ennen kun mun mies meni sinne luontaistuotekauppaan ja sano, että vaimolle pitäs saaha semmosta sinimailastuotetta, että rintamaitoo lissäämään ja ne oli sitte mun miehelle antaneet sen Saparallipurkin. Ja sitte kun mun mies toi sen mulle, minä kaikille kerroin, että minä syön sinimailasta. Kun luulin, että se on sinimailasta."

- Siinähän todella oli sinimailasta ja se auttoi?

"Autto."

- Maidonerityskseen. Mutta tiesittekö silloin, mitä sana Chaparral tarkoittaa?

"En. Mie luulin, että se on sen sinimailaksen englanninkielinen nimi.

Rouva Korhonen otti pillereitä annostusohjeen mukaisesti kahdesti päivässä. Parin kuukauden kuluttua tuli ongelmia.

- Millä tavalla oireet alkoivat?

"Ne alko helmikuun alussa. Ensinnä väsytti hirveesti ja oksetti, ja sitten virtsan väri muuttu ruskeeksi ja ne kaks viikkoo kesti tällasta ja sitte mulla alko iho kutisemaan ja tuli keltanen iho ja sitte se uloste muuttu valkoseksi niin sitte lähin sairaalaan."

Oulun yliopistollisessa keskussairaalassa todettiin, että Korhosella on maksatulehdus. Sen syy ei kuitenkaan selvinnyt. Papereihin kirjattiin, että aiemmin terve nainen.

"Yhessä ihmeteltiin perheen kanssa että mistä se vois johtuu."

- Kysyikö lääkäri teiltä, käytättekö luontaistuotteita?

"Ei kysyny. Lääkkeistä ne kyseli ja alkoholista ja huumeista ja että onko ulkomaanmatkoja tai jotakin poikkeuksellista ruokaa syöny."

Potilaan maksa-arvot paranivat sairaalassa, ja parin viikon kuluttua hänet päästettiin kotiin toipumaan.

- Sen jälkeen hankitte uudelleen tätä valmistetta?

"Joo, kävin ostamassa uuven purkin, kun ei ollut puhetta katsos siellä sairaalassa ja se imetys oli vähentynyt silloin kun olin sairaalahoidossa. Niin halusin lisätä sitä rintamaitoo sitte."

Toisen Chaparral-purkkinsa rouva Korhonen osti itse maaliskuun lopulla oululaisesta luontaistuotekaupasta.

"Mie en osannut sillon sannoo sitä nimmee, eli minä en sanonu, että minä haluan Saparalia, vaan minä sanoin, että minä oon syöny sinimailasta kaks viikkoo sitten lopetin ja halluun lissää sitä. Mutta kun mie en osannu sannoo sen nimmee, niin se ite näytti sen purkin ja mie sanoin, että joo, sitä se on mitä mie oon syöny."

Toinen kuuri oli käydä toipilaalle kohtalokkaaksi. Parin viikon kuluttua hän oli taas sairaalakunnossa.

"Sitten heti soitin lääkärille, että mulla on taas se ulosteen väri muuttunu ja väsyttää ja oksettaa. Ja sitte ne käski heti tulla. Ja mie tiesin jo, ku mie menin sinne päivystyspolille, että tänne mun pittää jäähä. Ne otti verikokeet ja ne oli taas noussu ne maksa-arvot ja sanovat, että ne ottaa mut sisälle tutkimuksiin, että saahaan selville, että mistä se johtuu, että ne on taas noussu."

- Sitten teitä tutkittiin taas, selvisikö syy?

"Ei vieläkään sitten. Sit vasta, kun mie ite ru-

pesin puhumaan siitä, et mie oon syöny tällasta luontaistuotetta, niin ne hoksas sen."

Kun Korhosen maksa-arvot eivät tällä kertaa alkaneet asettua, hänet siirrettiin huhtikuussa Helsingin yliopistolliseen keskussairaalaan maksansiirtoarvioon.

Ylilääkäri **Krister Höckerstedtin** mukaan maksansiirto oli hyvin lähellä, mutta onneksi sitä ei tarvinnut tehdä.

Korhonen parani ja sanoo nyt voivansa hyvin. Tapauksen jälkiselvittelyjen yhteydessä on käynyt ilmi, että Korhosella on myös kohtalotoveri.

Toinen potilas oli keski-ikäinen etelä-suomalainen nainen, joka oli syönyt Chaparralia annostusohjeen mukaisesti kuukauden verran. Hänelläkään ei ollut taustalla muuta lääkkeiden, luontaistuotteiden tai alkoholin käyttöä. Höckerstedtin mukaan tässäkin tapauksessa voitiin todeta aivan selvä syy-yhteys maksatulehduksen ja Chaparralin välillä.

Molemmat sairastumiset olisi ehkä voitu välttää, jos joku olisi vaivatutunut seuraamaan myynnissä olevien luontaistuotteiden sisältöä. Chaparralin riskeistä oli tietoa paitsi FDA:n rekisterissä myös monissa lääketieteellisissä julkaisuissa. Larrea-pensaista valmistettuja tuotteita pidetään syyllisenä useisiin vakaviin maksatulehduksiin USA:ssa.

"On tahoja, jotka eivät halua tuoda tällaista esille..."

Professori Raimo Hiltunen: "Kyllä tälläkin kurssilla on oppikirjoissa maininta tästä Chaparralista, että se on Amerikassa FDA:n lääkeviraston ei-suosittelema."

- Ja tämä tieto on ollut…?

"Se on ollut käytettävissä jo pidemmän aikaa."

Chaparral oli myyntikiellossa jopa Belgiassa. Suomessa elintarvikevirasto kielsi sen vasta, kun kotimaassakin oli tapahtunut vahinko ja siitä oli kerrottu tiedotusvälineissä.

Fytonomi Maija Huhtikorpi: "Tiedettiin kyllä, että se on maksatoksinen aine. Ihmetyttää, miksi sen annettiin olla markkinoilla."

Rouva Korhonen: "Ja varsinkin kun on ollu tiedossa, että sitä ei sais imettäville äideille antaa ja raskaana oleville, että vähäsen se kaivellee, että kun sitä on saanu myyvä.

Miten valvonta voi olla näin lepsua? Kaupoissa myydään elintarviketta, jonka myrkyllisyydestä on hyvin vahvoja epäilyksiä. Viranomaiset kuitenkin pääsevät asiasta kärryille vasta kun saadaan suomalainenkin sairastumaan.

Valvontalakimies **Kirsi Hannula**, Elintarvikevirasto: "Luontaistuotteita on markkinoilla noin kolmisentuhatta kappaletta, joten niiden kaikkien tutkiminen ja selvittäminen on aikamoinen urakka. Ja ongelmat tulevat valitettavasti useimmiten esille tapauskohtaisesti. Tai sitten jossakin muussa maassa on havaittu ongelmallinen tuote ja siitä tulee tieto tänne meille. Totta kai silloin ryhdytään selvittämään, onko sellaista tuotetta Suomessa myynnissä."

Ylilääkäri **Anna-Liisa Enkovaara**, Lääkelaitos: "Jälkeenpäin on helppo näin sanoa, että asian olisi voinut huomata aikaisemmin. Tämä on tavallaan lainsäädännön puutteita. Laissa annetaan vastuu, jonka useimmiten valmistajat ja maahantuojat kantavat ihan hyvin. Mutta joissakin tapauksissa on sitten…"

Höckerstedt: "Onhan näitä Hollannissa, Saksassa ja Englannissa vastaavantyyppisiä tapauksia myöskin, mutta niistä ei ole koskaan tullut sellaista vankkaa tietoa, että nyt on todettu, että tämä aine on vaarallinen, poistakaa se. On ilmeisesti ollut tahoja, jotka eivät ole halunneet tuoda tällaista esille tai ainakaan alleviivata sitä. Vaikea minunkaan on viranomaisia mitenkään syyttää, kun itsekin vasta muutama vuosi sitten tähän havahduin."

Vastuu kuuluu valmistajalle tai maahantuojalle

Viranomaiset eivät siis vastaa näiden tuotteiden turvallisuudesta, eikä vahingon sattuessa myöskään luontaistuoteala vastaa muuten kuin menettämällä liikevaihtoa. Alalta puuttuu lääkevahinkovakuutuksen kaltainen järjestelmä, jossa lääketehtaat jakavat vahingonkorvausriskiä keskenään. Lääkkeiden aiheuttamista maksavaurioista on Suomessa maksettu jopa 150 000 markan korvauksia.

Chaparralin valmistaja on Yhdysvaltain Uta-

hissa sijaitseva Arizona Natural Products -yhtiö. Sen maahantuoja on Turun seudulla toimiva Vitakemia kommandiittiyhtiö. Se on yhden naisen, **Marja Kossilan** yritys, joka ei kuulu luontaistuotealan tukkukauppojen liittoon. Kossilalla on luontaistuotekaupat Paimiossa ja Kaarinassa. Molempien ikkunassa on luontaistuotekauppiaitten liiton jäsentarra.

Marja Kossila: "Me luontaistuotekauppiaat oomme täysin vakuuttuneita siitä, että hivenaineilla ja vitamiineilla ja järkevällä ruokavaliolla ihminen pysyy terveempänä. Siihen monet sanoo, et kuollaanhan sitä kuitenkin - kyllä - mut on paljon parempi et ihminen pystyy elämään terveenä loppuun asti, koska nykyään terveydenhuolto on jo ylikuormitettu eri aloilla ja silloin vastuu omahoidosta siirtyy yhä enemmän ihmisen omille harteille."

Tuotevastuulaki ei kuitenkaan tee omahoidon kohdalla mitään poikkeusta. Vastuu kuuluu valmistajalle, tai ulkomaisen tuotteen osalta maahantuojalle.

Kuluttajavalituslautakunnan puheenjohtaja **Pauli Ståhlberg**: "Kun puhutaan näistä fysiologisista muutoksista ihmisessä, niin näytön saaminen on tietysti kovin vaikeaa. Ja näissä tilanteissa onkin sitten oikeuskäytännössä näyttötaakkaa siirretty elinkeinonharjoittajan tai valmistajan puolelle, jonka pitää pystyä osoittamaan, että syy-yhteyttä ei ole."

Kysymyksessä allergia?

Rouva Korhonen on pyytänyt Vitakemiaa korvaamaan hänelle aiheutuneita vahinkoja. Kossila on kieltäytynyt. Hän uskoo maksatulehduksen aiheutuneen jostakin muusta syystä, kuten särkylääkkeestä, yliherkkyydestä, imetyksen aiheuttamasta rasituksesta tai ruuan lisäaineista. Kossila on asiastaan niin varma, että hän valitti Elintarvikeviraston tekemästä Chaparralin myyntikiellosta Uudenmaan lääninoikeuteen. Oikeus kuitenkin piti kiellon voimassa.

Kysymys Kossilalle: - Kun te olette tähän tapaukseen perehtynyt nyt jälkeenpäin, niin näyttääkö teidän mielestänne mahdolliselta, että Chaparral olisi aiheuttanut maksasairauden tässä yhdessä tapauksessa?

"Tokihan se on mahdollista minkä tahansa tuotteen kohdalla ja minkä tahansa yrtin kohdalla. Varmasti jokainen tuntee lähipiirissään henkilön joka on jollekin aineelle erittäin herkistynyt ja allerginen. Tokihan on mahdollista, että jollakin voi olla yliherkkyys esim Chaparraliin."

- No tämän tapauksen tultua…

"Mutta yhden tapauksen perusteella ei voi vielä yleistää."

- Elintarvikevirasto kuitenkin teki semmoisen johtopäätöksen, että aine on ilmeisesti myrkyllinen niin monille ihmisille, että se pitää kieltää. Oliko tämä elintarvikeviraston kieltopäätös teidän mielestänne asiallinen?

"En ota siihen sen kummemmin kantaa, mutta kuvittelisin, että hekin pyytäisivät tai haluaisivat enemmän näyttöä kuin yhden epäilyksen."

- Eli teidän mielestänne tässä tapauksessa ei ollut todistettu selvää yhteyttä chaparalliin?

"Ei ole."

Kossila vetoaa myös siihen, että Chaparralia on myyty Suomessa jo 12 vuotta, parhaina aikoina jopa 1 500 purkkia vuodessa, eikä yksikään viranomainen ollut koskaan varoittanut sen myrkyllisyydestä.

Mainonnan valvontaan ei riitä ressursseja

Kysymys Pauli Ståhlbergille: - Mitä sanotte siitä, että Kossila on toiminut hyvässä uskossa, että tuote on turvallinen, koska sitä saadaan myydä Suomessa ja muissakin maissa?

"Jos puhutaan tuotevastuulain mukaisesta vastuusta, niin sillä ei ole merkitystä, koska tuotevastuu on niin sanottua ankaraa vastuuta, joka ei edellytä huolimattomuutta."

- Eli joka tapauksessa joutuu korvaamaan, jos…

"Kyllä näin on, jos turvallisuuspuute ja syy-yhteys voidaan näyttää."

Chaparral-purkin kyljessä ei ollut mitään mainintaa siitä, mihin vaivoihin tuotteen pitäisi vaikuttaa. Lain mukaan se olisikin kiellettyä, koska kyseessä ei ollut lääkelaitoksen hyväksymä rohdosvalmiste. Suomessa myytävistä luontaistuotteesta vain parisataa, eli viitisen prosenttia on rekisteröity rohdosvalmisteiksi.

Lääkeväittämien kielto tekee tavallisten luontaistuotteiden markkinoinnin hankalaksi. Jotkut alan yritykset ja ketjut ovat koettaneet kiertää kieltoa julkaisemalla ilmaisjakelulehtiä, joissa lääkeväittämiä on piilotettu lehtikirjoitusten näköisiin ilmoituksiin.

Elintarvikevirasto ei siis valvo myynnissä olevien luontaistuotteiden turvallisuutta, mutta tuot-

▶

teiden mainontaa sen pitäisi valvoa. Virasto jakoi pari vuotta sitten ohjeen, jossa kerrotaan mitkä ovat kiellettyjä väitteitä. Keräsin viraston arvioitavaksi nipun tuoreita luontaistuotemainoksia.

Kysymys Kirsi Hannulalle: - Onko markkinointi siistiytynyt vai onko näitä ylilyöntejä yhtä paljon?

"Jos nyt puhutaan luontaistuotteista, niin en sanoisi että se on siistiytynyt."

- Eli kuinka monta prosenttia näistä mainoksista on liioittelevia tai suorastaan lainvastaisia?

"Tästä pinosta suuressa osassa varmaan jotain huomautettavaa löytyy."

- Mitä te nyt teette, ryhdyttekö te soittelemaan yrityksille ja lähettämään sakkolappuja?

"Varmaankaan kaikille ei soitella. Tilanne on ollut se, että kovin paljon resursseja ei ole ollut tähän luontaistuotteiden markkinoinnin valvontaan käyttää. Mutta teemme parhaamme ja koetamme puuttua ainakin räikeimpiin tapauksiin."

Hannula poimii nipusta joitakin sääntöjen vastaisia väitettä. Tässä esimerkit: yksi erityisvalmiste "ehkäisee sydänvaivoja", toinen "estää luukatoa", kolmas "lievittää tulehduksia", neljäs soveltuu "ripulitautien ehkäisyyn ja parantamiseen" ja viides "vilustumisoireiden torjuntaan".

Kaiken huippu on esite, jossa kyseenalaisen tuotteen käyttötarkoituksiksi annettaan "ientulehdukset, poskiontelotulehdus, syöpä, AIDS."

Lääkevitamiinit halvempia kuin "luontaiset" vitamiinit

Lähetin luontaistuotteita koskevan kyselyn parille sadalle apteekkarille ja sadalle luontaistuotekauppiaalle. Vastanneet apteekkarit ilmoittivat suhtautuvansa luontaistuotemainontaan hyvin epäluuloisesti. Luontaistuotekauppiaiden mielipiteistä en saanut kovin hyvää käsitystä, koska sadasta kirjeen saaneesta vain kolme vastasi.

Apteekkien myynnistä luontaistuotteiden osuus on vain muutama prosentti. Useimmat apteekkarit ottavat hyllyilleen vain tutkittuja ja turvallisia rohdosvalmisteita. Esimerkiksi vitamiineja kysyvälle asiakkaalle suositellaan apteekeissa yleensä käsikauppalääkkeinä myytäviä valmisteita.

Apteekkari **Seija Antere**: "Tuotteen hinta pitäisi aina tutkia vitamiinimäärään suhteutettuna. Lääkepuolella markalla saa huomattavasti enemmän C-vitamiinia kuin vastaavasta valmisteesta luontaistuotepuolella."

Hän näyttää esimerkin luontaistuotteesta, josta saa sata milligrammaa C-vitamiinia 42 pennillä, kun lääkevalmisteesta saman vitamiinimäärän saa viidellä pennillä.

"Onhan tietty määrä ihmisiä, jotka haluavat ostaa luontaistuotteita, koska kokevat, että ne ovat peräisin luonnosta ja kenties imeytyvät paremmin. Nämä on sellaisia hyvin yleisiä väittämiä."

Tuntematon kseroniini

Luontaistuotteiden mainonnassa räikeimmät väittämät tehdään kuitenkin verkostomarkkinoinnin yhteydessä. Pari vuotta sitten Suomen markkinoille tuli amerikkalainen verkostofirma Morinda, joka myy Tyynenmeren alueella kasvavan Noni-puun hedelmistä tehtyä mehua.

Noni-myyjien värväystilaisuuksissa ei jätetty epäselväksi, että tämä elintarvike vaikuttaa lääkkeen tavoin.

Värväri: "On olemassa diabeteksen seurauksena totaalisesti sokeutuneita ihmisiä. Nonin käytön jälkeen näkö on palautunut. Ja samoin myöskin sydämen puolella: jos jollakin on sydämen kuolio ja yksi kolmasosa sydämestä ei toimi enää tai muuta vastaavaa, niin käytännössä on hyvin monia yksittäisiä tapauksia, joissa sydän on ruvennu toimimaan. Kun lääketieteellisesti tutkitaan asiaa, niin kukaan niistä lääkäreistä ei ole voinut mitään muuta todeta kuin, että sydän toimii."

Morindan verkkoon ehti liittyä Suomessa parisataa myyjää. Valvojan mitta täyttyi viime marraskuussa.

TV-Uutiset 30.11.1998:

"Elintarvikevirasto on määrännyt Noni-nimisen hedelmämehun myynti- ja markkinointikieltoon. Sen on väitetty auttavan muun muassa syöpään, diabetekseen ja HI-virukseen. Harhaanjohtavasti markkinoitua tahitilaismehua on myyty yli 300 markan litrahintaan."

Morindan tärkein markkinointivaltti on ollut hinnan lisäksi aine, jota kutsutaan kseroniiniksi. Se on salaperäinen yhdiste; edes sen kemiallista kaavaa ei ole julkaistu.

Eläkkeellä oleva turkulainen emeritusprofessori **Veikko Näntö** on selvitellyt asiaa jo toista vuotta.

"Aineesta ei löytynyt mitään tietoja. Missään lääketieteellisessä kirjallisuudessa sitä ei mainittu, mitään sitä koskevaa ei näytä julkaistun, eli kysymys on täysin, pimeästä aineesta."

"Noni-puun hedelmistä tehty mehu parantaa jopa diabeteksestä aiheutuneen sokeuden", verkostomarkkinoijat väittivät.



Morinda on myyntikiellon jälkeen siistinyt markkinointiaan ja kieltänyt jälleenmyyjiä sanomasta, että mehu parantaa minkä tahansa sairauden. Yhtiön edustajan mukaan kseroniini onkin nykyisin vain teoria.

Elintarvikevirasto ei kuitenkaan leppynyt. Siellä keksittiin, että Noni on uusi tuote EU-markkinoilla, ja sille on anottava unionin uuselintarvikeasetuksen mukainen lupa. Sen anominen kestää Morindan omankin arvion mukaan ensi syksyyn. Tapauksesta voisi saada sen käsityksen, että Suomessa on tiukka ja tehokas elintarvikevalvonta.

Nonia myydään edelleen

Suomalaiset verkostomyyjät eivät pahemmin ilmoittele toiminnastaan, mutta heidän puhelinnumeroitaan saa Morinda-yhtiön pääkonttorista Tukholmasta. Eräs myyjä tuli luokseni oikein kotikäynnille. Hän tosin ilmoitti, ettei varsinaisesti myy Nonia, vaan pyrkii lähinnä pääsemään siitä eroon.

Nonia myydään siis edelleen Suomessa keskimäärin 300 markan litrahintaan. Helpointa olisi kuitenkin rekisteröityä jälleenmyyjäksi, jolloin mehua voi saada suoraan Morindalta Ruotsista. Lähetys tulee Suomeen joko postin tai kuriiripalvelun kautta. Yksi noutopiste on Turun satamassa.

Kun soitin Morindalle Tukholmaan ja esittäydyin toimittajaksi ja kerroin saaneeni heiltä suomalaisten Noni-myyjien puhelinnumeroita ja ostaneeni kolme pulloa, piti yrityksen edustaja kertomustani epäuskottavana. Hän myönsi kuitenkin, että jos se pitää paikkansa, on tapahtunut virhe, ja myyjiä rangaistaan firman sääntöjen mukaan.

Mahdollista vaaraa ei kannata ylikorostaa

Luontaistuotekauppiaitten liitto kanteli alkusyksystä eduskunnan oikeusasiamiehelle siitä, että lääkelaitoksen ylilääkäri Enkovaara oli julkisuudessa varoitellut luontaistuotteista ja aiheuttanut taloudellisia menetyksiä. Ehkä hänellä olikin tarkoitus tölväistä koko alaa?

"Ei ole ollut tarkoitus. Tarkoitus on ollut lähinnä rikkoa se harha, että koska luontaistuotteet ovat luonnosta peräisin olevia, niin ne olisivat turvallisia. Ne eivät aina ole. Lähinnä silloin, jos tuotteita käytetään virheellisesti liian suuria annoksia tai liian pitkiä aikoja, niillä saattaa olla jotain vaaroja. Mutta haluan myös korostaa, ettei tätä mahdollista vaaraa kannata ylikorostaa. Oikein käytettynä, lähinnä lyhytaikaisessa käytössä, luontaistuotteilla on nykykäsityksen mukaan harvoin vakavia haittavaikutuksia."

Rouva Korhonen: "Kun purkin aukas, niin sillon alko jo oksettaa, ja sitte kun nielasin sen, niin oksetti ja mie ajattelin, et se vain johtuu siitä, ku se on niin pahan hajusta.Lääkäritkin haisteli sitä ja sano, että miten sie oot voinu syyä tätä. Mie aattelin vauvan parasta...

Skepsis uudelle vuosituhannelle



Vuosi 2000 on alkanut yhdistyksen piirissä vauhdilla. Olemme saaneet lehdellemme uuden päätoimittajan, **Risto K. Järvisen**, jonka käsistä lähtenyttä numeroa nyt pidätte käsissänne. Uskon, että **Marketta Ollikaisen** aloittama ansiokas työ lehden kehittämisessä jatkuu ja saamme jatkossa luettavaksemme entistä paremman julkaisun. Tämä ei tietenkään onnistu ilman teidän apuanne, joten muistakaapa päätoimittajaa jutuilla ja juttuvinkeillä!

Huuhaa ja Sokrates-palkinnot

Viime vuoden lopulla jaoimme taas vuotuiset palkintomme. Sokrates-palkinto meni Yliopisto -lehdelle, jonka katsoimme erityisen ansiokkaalla tavalla edistäneen tieteestä tiedottamista. Huuhaa-palkintoa emme tällä kertaa jakaneet, koska mielestämme sopivan painavaa ehdokasta ei löytynyt. Tämä ei tarkoita sitä, että huuhaa olisi Suomesta loppunut tai olisi edes vähenemään päin, pikemminkin päinvastoin. Emme kuitenkaan halua jakaa palkintoa millekään itsestäänselvälle taholle, kuten esimerkiksi jollekin kaikkien tuntemalle huuhaa-puolen edustajalle. Palkinnon pitäisi mennä arvovaltaiselle taholle, jonka tulisi toimenkuvansa puolesta jakaa asiallista informaatiota, mutta joka tästä huolimatta toimii toisin. Kun tällaista ei korviimme kantaudu, jätämme palkinnon jakamatta. Tänä vuonna tilanne on onneksi toisenlainen, monia mielenkiintoisia ehdokkaita on jo näin alkuvuodesta ilmaantunut!

Uusia kasvoja luottamustehtäviin

Jatkamme tieteellisen neuvottelukunnan asiantuntemuksen lisäämistä, päätimme ottaa neuvottelukuntaan mukaan radiologian professori **Ilmari Lindgrenin**, joka tieteellisen työnsä ohessa on myös perehtynyt Kirlian-kuvaukseen. Tällainen asiantuntemus onkin yhdistyksellemme erityisen tärkeää nykytilanteessa, jossa Kirlian-menetelmä on Suomessa jälleen kerran noussut esille.

Myös Skepsiksen vilkas paikallistoiminta jatkuu: **Minna Suhonen** on lupautunut huolehtimaan Turun paikallistoiminnan organisoimisesta. Ottakaa Turun seudulla asuvat yhteyttä häneen, jos teillä on ideoita toiminnan kehittämisestä Turussa.

Kesäretki tulossa

Skepsiksen kesäretki järjestetään lauantaina 27.5. klo 15.00 alkaen, jolloin vierailemme Tekniikan museossa Helsingissä ja jatkamme illanviettoa ravintola Kuningaskalastajassa. Luvassa on myös **Ilpo V. Salmen** esitelmä “Rautaisen maailmankuvan sähköisestä synnystä”. Ilmoittautumiset ennen 18.5. **Anna-Liisa Räihälle** (membership@skepsis.fi / (09) 698 1976).

Ja lopuksi kehottaisin jokaista jäsentä tarkistamaan, onko jäsenmaksu tullut maksettua! Ainoastaan jäsenmaksun turvin pystymme kokoamaan teille Skeptikon näin laajassa muodossa ja näin hyvällä painatuksella, joten toivoisin jokaista tarkistamaan, onko asia kunnossa.

Hyvää kevään jatkoa kaikille,

Jukka Häkkinen
Skepsis ry:n puheenjohtaja

Päätoimittaja pähkinänkuoressa

Kuten jotkut ovat ehkä havainneet, Skeptikko-lehden päätoimittaja on vaihtunut vuodenvaihteessa. Uudeksi päätoimittajaksi on valittu **Risto K. Järvinen, 34.**

Päätyökseen Järvinen tekee palo- ja pelastusalan ammattilehtiä Pelastustietoa ja Palontorjuntatekniikkaa, joiden toimitussihteeri hän on. Hän kirjoittaa kumpaankin lehteen ja vastaa niiden taitosta, eli sivujen valmistuksesta. Työnsä ohessa hän harrastaa muutakin julkaisutoimintaa. Viimeksi hän on tehnyt Keravan SM-hiihtojen kisalehden ja käsiohjelman. Sitä ennen hän on mm. kirjoittanut Valtakunnalliselle tapaturmayhteistyöryhmälle minidekkarin ”Etsivä Marlonen ja konspiraatio kolmetoista”. Lisäksi Järvinen toimii Huonon kirjallisuuden seuran puheenjohtajana, ja on toimittanut seuran tänä keväänä julkaistun antologian, joka nousi maaliskuussa Mitä Suomi lukee –listan kymmenen myydyimmän kaunokirjallisen teoksen joukkoon.

Skepsiksen rivijäsen Järvinen on ollut jo vuosia. Miksi? Koska hänellä on aina ollut ”outo” tarve hahmottaa maailma(nkaikeus) jonkinlaisena kokonaisuutena (siitä kirjoittamisharrastuskin luultavasti on virinnyt). Peruskouluikäisenä hän luki kaikki mahdolliset rajatiedon kirjat läpi ja innostui, kunnes myöhemmin huomasi - ehkä juuri skeptikkojen ansiosta - että lähes kaikki luettu oli ollut täyttä roskaa.

Järvinen kävi meedioistunnoissa “tutkimassa” löytyykö kuoleman jälkeen elämää, kuten hän toivoi, mutta mikään ei saanut häntä vakuuttuneeksi. Ei edes kaatuminen ”Pyhän Hengen” voimasta. Kirkon lattialla nöyryytettynä lojuessaan hän ymmärsi kaatuneensa vain siksi, että halusi kaatua – koska oli suggeroitunut kaatumaan. Lisäksi pappi avitti Pyhää Henkeä työntämällä Järvistä rintakehästä taaksepäin.

Lopulta Järvinen päätyi umpikujaan kirjassaan ‘’Täydellinen selvitys elämästä ja kuolemasta sekä maailmankaikkeuden arvoituksista’’. Hänestä tuli skeptikko.

Pian hän huomasi, miten ällistyttävän hyväuskoisia ihmiset ovat. Kun hän kyseenalaisti tähtimerkkien vaikutuksen ihmiseen, hänelle myönnettiin, että useimmat horoskoopit ovat huijausta, mutta sanottiin samaan hengenvetoon, että hän on ilmiselvä skorpioni. Kun hän selitti sukulaiselle, minkä takia neula heiluu narun päässä, sukulainen totesi, että noinhan se on, mutta kyllä neula silti kertoo, kuinka monta lasta kenelläkin on tai tulee olemaan, ja mitä sukupuolta. Ja niin edespäin...

Järvinen kuuluu Suomen Hypnoosiliittoon, ja on opiskellut alaa Pasi Koivusen johdolla. Hänet on harjoituksissa hypnotisoitu entiseen elämään, jossa hän oli yllätyksekseen - lokki. Hän itse on hypnotisoinut muita entisiin ja tuleviin elämiinsä ja antanut heidän olla kokemuksesta mitä mieltä haluavat. Järvinen ei ole halunnut olla ilonpilaaja, jollainen jokainen skeptikko yleensä on. Ihmiset haluavat uskoa yliluonnolliseen hinnalla millä hyvänsä, ja kun heille kertoo toisenlaisia faktoja, he loukkaantuvat.

Järvinen ymmärtää heitä, sillä halusihan hänkin uskoa iankaikkiseen elämään. Enää hän ei vain valitettavasti voi – ei ennen kuin joku esittää vedenpitävät todisteet.

Toivottavasti hän tekee sen pian.



Risto K. Järvinen

PS. Ensimmäistä lehteä kootessaan päätoimittaja on huomannut, että kirjoittajista on pulaa. Niinpä hän pyytää lukijoita kirjoittamaan lehteen: lyhyitä uutisia, pitempiä artikkeleita, käännöksiä – mitä tahansa Skeptikon aihepiiriin sopivaa. Kirjoittamiskynnystä ei kannata pitää turhan korkealla; materiaali kyllä tarkistetaan ja toimitetaan julkaisukelpoiseen kuntoon.

Juttujanne odotetaan osoitteessa:
Närhitie 11, 01450 Vantaa.
Tai tietokoneessa: editor@skepsis.fi.

Miljoonan dollarin hullutus

James Randin havaintoja kummallisesta maailmasta

Siitä lähtien, kun JREF (=James Randi Educational Foundation) lupasi miljoonan dollarin palkinnon sille henkilölle tai niille henkilöille, jotka pystyvät todistettavasti suorittamaan yliluonnollisen teon, on esiin tullut lukemattomia yrityksiä välttää palkinnon saaminen keinolla millä hyvänsä. Koko haaste on saatettu epäilyksenalaiseksi, jotta voitaisiin selittää, mikseivät paranormaaleja kykyjä omaavat henkilöt yksinkertaisesti nouda varmoja rahoja ja näytä skeptikoille pitkää nenää. Ainoat henkilöt, jotka ovat oikeasti olleet kiinnostuneet palkinnosta, ovat sellaisia, jotka todella uskovat erikoisiin kykyihinsä.

Aluksi valitettiin sitä, ettei luvattua rahaa ole oikeasti olemassa: että koko miljoona dollaria on vain mielikuvituksen tuotetta. Tosiasiassa palkkio ei ole koskaan ollut kuvitteellinen; tarjous on aina ollut vilpitön.

Ensin rahat olivat olemassa erilaisina pantteina, joita olivat antaneet reilut 300 henkilöä 13 maasta ympäri maailmaa. Jos joku olisi voittanut palkinnon, JREF:n olisi täytynyt vaihtaa omaisuus käteiseksi, jotta se olisi pystynyt maksamaan voittajalle. Tämä olisi tarkoittanut sitä, että meidän olisi täytynyt lähteä maailmalle koputteleman ovia ja keräämään varat maksusitoumuksien antajilta. Myönnän, että pyysimme paljon niiltä, jotka halusivat osallistua testiin. Heidän täytyi luottaa siihen, että JREF:llä olisi riittävät varat, kun maksun aika tulisi.

Myöhemmin, erään sponsorin anteliaisuuden ja viisauden johdosta, saimme miljoonan dollarin avoimen obligaatiotilin U.S. Investment Houseen. Tämä teki palkinnosta paljon kiinnostavamman ja varmemman. Siitä huolimatta suuri ryntäys palkinnon perään jäi tapahtumatta. Lukuisia kummallisia vaatimuksia esitettiin edelleen. Kaikki halukkaat kutsuttiin alkukokeisiin, mutta vain harvat kutsutuista ovat saapuneet ne suorittamaan. Kukaan saapuneista ei ole läpäissyt edes alkukokeita.

Mutta ne, joilla ei ikinä ollut edes tarkoitusta osallistua, ryhtyivät toimeen heti kun palkinto oli vakiinnuttanut asemansa olemalla konkreettisesti olemassa ja saatavissa. He esittivät huomattavan paljon äänekkäitä vastalauseita kaikkia palkintoon liittyviä asioita vastaan tarkoituksenaan luoda sekaannuksen ja epäluottamuksen ilmapiiri. Heillä ei ollut kelvollisia syitä olla yrittämättä saada palkintoa, joten he päätyivät valittamaan kuvitteellisista ja keksityistä ongelmista. He väittivät, että minä sormeilin testejä niin, ettei niitä voisi suorittaa onnistuneesti. He väittivät, että moni henkilö oli jo voittanut palkinnon, mutta heille oli kieltäydytty maksamasta sitä. Väitettiin jopa, että olin yrittänyt lahjoa eräitä kandidaatteja, jotteivät he jatkaisi testejä. Tätä jatkui pitkään.

Tottakai, tavalliset väitteet ”huonoista värähtelyistä” tuotiin esiin (ilmiölle on olemassa jopa nimi - Randi-efekti), ja jotkut yksinkertaisesti väittivät, ettei heidän erityistaitojaan voi testata millään meidän laatimammalla tavalla. ”En halua rahaa” ja ”en tarvitse rahaa” -lausuntoja kuultiin, ja kun julkistimme, ettei ketään ole koskaan varsinaisesti testattu miljoonan dollarin saamiseksi, koska kukaan ei ole selviytynyt alkukokeista, suuri ”huijausta”-huuto kohosi ilmaan.

On ehkä syytä ottaa huomioon eräs erittäin todennäköinen vaihtoehto: syy siihen, miksei palkintoa ole kukaan vielä ottanut omakseen, on yksinkertaisesti se, ettei kukaan voi sitä saada, ja tuskin koskaan voi. Näin me tällä hetkellä uskomme, kokemustemme perusteella.

JREF koittaa osallistua jokaiseen tapauksen selvittelyyn ilman ennakkoluuloja. Mutta kaikki, jotka istuvat takan ääressä joka ikinen jouluaatto ja odottavat, että punapukuinen lihava mies saapuu piipusta, alkavat kokemuksensa perusteella hiljalleen kallistua käsitykseen, ettei joulupukki ilmesty seuraavanakaan jouluna. Meidän asenteemme on tällä hetkellä samanlainen. Olemme



Randi-efekti on vienyt miljoona dollaria monelta henkilöltä, joka on luullut omaavansa paranormaaleja kykyjä.

enemmän kuin halukkaita näkemään ja todistamaan, että jotakin tapahtuisi, mutta emme enää usko punapukuiseen. Kun lisäksi kuulemme samat vanhat syytökset vuodesta toiseen, antavat ne meille lisätodisteita siitä, ettei "alalla" ole tapahtunut mitään uutta.

(Muutamiin uusiin hankaluuksiin on toki viime aikoina törmätty. Äskettäin Kiinassa kollegamme **Sima Nan** sai syytteen, kun ei maksanut eräälle henkilölle hänen vaatimaansa haastesummaa, jonka jakoperusteet ovat samankaltaiset kuin JREF:n palkinnonkin. Kyseinen henkilö oli väittänyt, että hän pystyy muuttamaan auringon kokoa taivaalla. Ja katso: aamulla ja illalla aurinko todellakin näyttää suuremmalta kuin päivällä. Ilmiö lienee lukijoillemme tuttu; tuskin kukaan uskoo, että auringon suurenemisen sai aikaan miehen erityiset kyvyt. Ei uskonut Kiinan oikeuslaitoskaan.

Viimeinen kiusanteko, johon nämä JREF-haastetta vastaan kiihkoilleet ovat syyllistyneet, on ollut vaatia paljastamaan niiden ihmisten nimet ja osoitteet, jotka ovat kokeeseen hakeneet tai osallistuneet ja tulleet hylätyiksi (koska eivät ole osanneet tai halunneet tehdä hakemusta sääntöjen mukaisesti). Tällaista ei tule tapahtumaan. Emme tule sallimaan kokeissa käyneiden ihmisten häirintää, syytöksiä ja takaa-ajoa. Jos niin tekisimme, antaisimme aseen niille, ketkä haluavat kyseenalaistaa JREF:n ja sen miljoonan dollarin palkinnon. Kuten olen ilmoittanut aikaisemminkin, vain vastuuntuntoiset ihmiset voivat tutustua tilastoihin JREF:n toimistolla Fort Lauerdalessa Floridassa. Meillä ei ole pienintäkään tarkoitusta paljastaa myöskään kokeiden yksityiskohtia julkisesti. Hakijat ovat voineet luottaa siihen, että me noudatamme sääntöjä ja suoritamme kokeet rehellisesti ja korrektisti. Näin olemme aina tehneet; kiitos myös hyväksynnästänne meitä kohtaan. Emme tule pettämään teitä.

Jos joku on päättänyt luulla, että me JREF:ssä olisimme edes jotenkin peloissamme tai huolissamme mahdollisuudesta, että joku ihmeellinen meedio aikoo napata miljoona dollaria, kehotamme häntä luopumaan käsityksestään. Me olemme lyöneet rahat pöytään, esittäneet asiamme, ja tulemme tekemään kaikkemme kumotaksemme palkintoa kohtaan osoitetut syytökset. Me olemme "the real thing". Pyydän mahdollisia voittajia sekä valittajia, jotka eivät suostu osallistumaan kokeisiin, lukemaan kilpailun säännöt web-sivuiltamme (www.randi.org), ennen kuin lausutte väärin käsitettyjä lausuntojanne, joita joudumme korjaamaan.

Lopuksi, missä ovat huuhaa-alan ammattilaiset? Pelkäävätkö he, etteivät voi tehdä valvotuissa olosuhteissa sitä, mitä mainostavat tekevänsä? Miksi kaikki hakijat ovat "heikkoja tapauksia"? Koska alalla menestyneet eivät suostu tutkittaviksi. Tämä on merkittävä fakta. Lopettakaa siis määkiminen ja räksytys. Asettukaa jonoon ja näyttäkää taitonne! ■

Skeptic-lehden artikkelista (1999)
vapaasti kääntänyt: Risto K. Järvinen

TIETOTEKN.INS. PERTTI LAINE

Tuloksia homeopatiasta?

S-kaupparyhmän lehti "Yhteishyvä" kertoo numerossaan 4/2000 seksistä. Artikkeli käsitteleekin aluksi aihetta asiallisesti. Mitään erityistä uutta ei ilmene, asiat on esitetty yksinkertaisesti ja selkeästi. Seksuaalisuuden taustoista artikkeli siirtyy loogisesti seksuaalisiin häiriöihin, kuten potenssi- ja vaihdevuosiongelmiin. On totta, että monet lääkeaineet, tupakka ja alkoholi aiheuttavat erektiohäiriöitä. Naisille kerrotaan aiheutuvan haluttomuutta niin vääränlaisen ehkäisyn kuin menopaussin myötä. Asiallisesti mainitaan myös niin Viagra kuin vaihdevuosien hormonikorvaushoito. Sitten juttuun tulee kokonaan uusi käänne.

Hömppä alkaa tulvia silmille! Koko artikkelin alkuosan tarkoituksena onkin toimia johdantona luontaistuotteiden markkinoinnille. Niinpä tieteellisesti oikean tiedon saumattomaksi jatkoksi voi lukea luontaistuotteiden sekä henkistä ja fyysistä suorituskykyä lisäävistä vaikutuksista.

Lukijalle vakuutetaan mm. että ns. afrodisilla rohdoksilla on varmasti seksihaluja lisääviä vaikutuksia. Tietenkin korostetaan, minkä kaupparyhmän luontaistuoteosastoilta näitä löytyy. Hormonaalisten häiriöiden hoitoon myydään jopa turvekylpyjä. (Tämänhän pitää toki toimia, tunteehan kalevalainen tarusto jo suohon upottamisen - ja Väinämöisen hormonit alkoivat hyrräämään Ainon suuntaan.)

Artikkelin viimeinen kappale sai minut kerrassaan riemastumaan. Vogelin homeopaattisen Memosanin vakuutetaan olevan vaihdevuosien oireita lievittävä tuote, jota oli jopa testattu suomalaisilla naisilla ennen myyntilupaa. Testitulokset olivat tietenkin myönteisiä ja muistuttivat kovasti hormonikorvaushoidolla saavutettavia. Erityisenä etuna mainitaan, että Memosam ei nosta seerumin estradiolitasoja, koska se ei sisällä keinotekoisia naissukupuolihormoneja! (Eihän homeopaattinen tuote sisällä paljon muutakaan.)

Tekstimainontaa

Lähetin välittömästi sähköpostia Yhteishyvän päätoimittaja **Pertti Törmälälle**. Totesin siinä mm. paheksuntani artikkelin laadusta. Ilmoitin, että mielestäni on moraalisesti arveluttavaa yhdistää lääketiede tällä tavalla sellaisiin tuotteisiin, joiden vaikutukset perustuvat uskomuksiin. Kaikilla lukijoilla ei varmasti ole tarvittavia taustatietoja, jotta he voisivat huomata asian.

Lisäksi artikkelin lopussa viitataan homeopaattisen tuotteen yhteydessä tutkimukseen ja myyntilupaan niin, että lukijalle syntyy mielikuva oikeasta lääkkeestä, jonka teho, vieläpä ilman sivuvaikutuksia, on osoitettu tutkitusti.

Lopuksi toin esille, että artikkelin ilmeinen tarkoitus on S-kaupparyhmän luontaistuotteiden markkinointi.

Kaupparyhmien lehdet rajatapauksia

Koska olisi merkittävä asia, että homeopaattisen tuotteen tehosta olisi oikein tutkittuakin tietoa, päätin selvittää, kuka tutkimuksen oli tehnyt ja mikä taho myönsi myyntiluvan.

Sainkin tietää artikkelista hieman enemmän. Alkuosan oli kirjoittanut toimittaja **Leena Palosaari** ja loppuosan uskomuslääkintäpuffin oli lisännyt toinen kirjoittajista **Eeva Liestelä**. Liestelä vastasikin nopeasti sähköpostiini. Sen sijaan, että olisi kertonut lisätietoja väitetystä tutkimuksesta, Liestelä luokitteli minut "varsinaiseksi naisten seksi- ja vaihdevuosiongelmien asiantuntijaksi, koska olen mies"!

Hän ilmoitti itse saaneensa Memosamista avun, kuten hänen monet ystävänsä, jotka olivat tuoneet sitä Sveitsistä. Tämä ei kuitenkaan vastaa käsitystäni tutkimuksesta. Mitattiinko koehenkilöiden hormonitasoa säännöllisesti? Kuinka monta henkilöä tutkimukseen osallistui? Miten plasebovaikutus oli otettu huomioon? Vai onko

koko tutkimusta olemassakaan?

Ilmeisesti loukkaantuneena artikkeliinsa kohdistuneesta arvostelusta Liestelä kertoi minulle oikean valitusosoitteen olevan JSN (Julkisen Sanan Neuvosto). Kolmanteen sähköpostiin, jossa vielä kerran kysyin, eikö toimittaja todellakaan halua vastata kysymyksiini tutkimuksesta ja myyntiluvasta, Liestelä ei enää vaivautunut vastaamaan.

Päätoimittaja Törmälä ei ole ottanut lainkaan kantaa tässä vaiheessa.

Asia alkoi kiukuttaa, joten päätin lähteä seikkailemaan virastoviidakossa, tosin vain puhelimen välityksellä. Soitin ensimmäiseksi kuluttajaviraston neuvontaan. Sieltä vastannut ystävällinen naisääni piti kaupparyhmien lehtiä vähän rajatapauksina, eikä osannut suoralta kädeltä sanoa tästä moraaliani kaivelevasta markkinointitavasta mitään. Seuraavaksi otin yhteyden elintarvikevirastoon. Tiedustelin, mahtaisiko siellä olla tietoa Vogelin Memosanista ja suomalaisesta tutkimuksesta.

Tiedottaja **Marja Pohjanpalo** kertoi, että erityisvalmisteiden markkinoilletulo ei heidän puolestaan edellytä mitään lupia. Mutta jos kyseessä on rohdos, luvan on saattanut myöntää lääkintälaitos. Joitakin rohdoksia voidaan myydä lääkelaitoksen päätöksen mukaisesti myös elintarvikeliikkeissä. Pohjanpalo mainitsi elintarvikeviraston valvovan, etteivät myytävät valmisteet ole terveydelle vaarallisia.

Lisäksi hän mainitsi tämän hetken ongelmana olevan kotimyyntinä tapahtuvan markkinoinnin. Kutsuilla myydään ulkomailta Internetin kautta suoraan tilattuja epämääräisiä tuotteita kalliiseen hintaan. Tuotteiden sisältämistä aineista ei kuitenkaan ole mitään tietoa! Myrkyllisten aineiden lisäksi pelkkää vettäkin saatetaan myydä satojen markkojen litrahinnalla.

Lakia voi vähän kiertää...

Kun Vogelin www-sivuiltakaan ei tahtonut löytyä tietoa Memosanista, aloin jo hieman ihmetellä. Mutta onneksi "menopaussista" assosioitui "Menosan", selvisihän sekin painovirhe. Sitten luurin kautta lääkintälaitokselle. Sieltä selvitettiin nopeasti: rohdosvalmisteiden voimassa olevien myyntilupien luettelossa ei ole Menosan nimistä tuotetta!

Totuuden nimissä marssin erään S –ryhmän tavaratalon luontaistuoteosastolle. Artikkelissa mainostetut kampanjatuotteet näyttivät olevan hyvin esillä, mutta Menosan-pakkauksia en löytänyt. Onneksi palveluhenkinen myyjätär pelasti tilanteen ja löi käteeni pienen laatikon, johon oli painettu "H 1006 FIN". Niinpä tilanne alkoi valjeta minullekin. Kyseessä oli tuote, joka oli hyväksytty Lääkelaitoksen rekisteriin homeopaattisena valmisteena. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, ettei valmistetta saa myydä lääkkeenä, eikä pakkauksessa saa olla mitään viitettä käytöstä terapeuttisiin tarkoituksiin. Tällaiselle tuotteelle ei siten vaadita lainkaan myyntilupaa!

Mutta lakiahan voi tietysti vähän kiertääkin. Kun tiedustelin tuoteselostetta, sain sen erillisenä lappusena. Siinä mainitaan nesteen olevan Menosania ja kerrotaan hyvinkin tarkkaan terapeuttisista vaikutuksista. Tuote lisää paperin mukaan hormonitoiminnan tasapainoa. (Tämä on ilmeisesti homeopaattinen tapa ilmaista puuttuva vaikutus hormonieritykseen.)

Kaikkien lueteltujen valmistusaineiden todetaan olevan vanhastaan tunnettuja vaihdevuosiin liittyvien oireiden lievittäjinä. Toiseksi viimeisenä luettelossa on muuten etanoli, johon on muut ainekset onkin sitten häivytetty potensoimalla.

Taistelua tuulimyllyjä vastaan?

Kaikenkaikkiaan siis selvisi: mitään myyntilupia ei erikseen ole myönnetty ja väitettyä tutkimusta piilotellaan niin hyvin, että sitä on mahdoton jäljittää. Sillä aikaa, kun kauppa luontaistuoteosastolla käy, voisi Julkisen Sanan Neuvosto käsitellä mahdollista valitustani.

"Yhteishyvä" on ilmeisesti rikkonut Aikakauslehtien Liiton jäsenenä hyviä journalistisia tapoja sekoittamalla artikkeliin mainontaa, sekä viittaamalla olemattomaan tutkimukseen. Valitettavasti JSN ainoa sanktio voi olla langettava päätös, joka julkaistaan pienellä kirjoitettuna jonkun sivun alareunassa. ■

Lähteitä

Elintarvikevirasto
http:/www.elintarvikevirasto.fi

Lääkelaitos
http:/www.nam.fi

Vogel
http:/lionel.goeast.ch/bioforce/

Terapiakulteista terveelliseen uskoon

“Psykiatri Raija Hukkasen kirjoitus Skeptikossa 2/99 oli hyvä avaus. Seuraavassa jatkoa keskustelulle terapioista, uskonnoista ja mielenterveydestä. Olen myös yrittänyt etsiä joitakin psyykkisesti hyviä piirteitä luterilaisesta dogmatiikasta”, Timo Teinikivi kirjoittaa.

Terapiakultteja

Kysymys mielenterveydestä, uskosta ja terapiasta liittyy läheisesti yhteen: uskolla parannetaan ja terapiaan uskotaan. Eräät psykoterapeuttiset ideologiat näyttävät selvästi uskonnoilta ja eräät fundamentalistiset uskonsuunnat mainostavat uskoontuloa parhaaksi keinoksi vapautua mm. huumeista ja alkoholista. Tällainen ”parantamistoiminta” voi kuitenkin olla pahimmillaan käännyttämistä ja henkistä väkivaltaa.

Terapiakultteja ovat yhteisöt, jotka pyrkivät vaikuttamaan ihmisen hyvin henkilökohtaiseen psyykkiseen elämysmaailmaan, koska niissä raja uskonnon nimellä kulkevan toiminnan ja psyykkisen hoidon välillä on hämärtynyt.

Ihminen sidotaan kulttiin henkisen käsittelyn kautta, tunteita manipuloimalla. Asian vaikuttavuus piilee siinä, ettei käännytettävä itse edes huomaa sitä, vaan hän luulee toimivansa oman etunsa mukaisesti. Syyllisyys, pelko ja rakkauden tarve ovat voimakkaita ihmisen käyttäytymistä ohjaavia tunteita. Käännyttämisen tarkoitus on oman minän murtaminen ja identiteetin vaihtaminen. Käyttäytymistä valvotaan sen jälkeen rituaalisella ”ripillä”. Ihminen opetetaan valvomaan omaa ajatteluaan, tiedon hankkimistaan ja tunteitaan. Hän oppii tuomitsemaan itsensä: omat tunteet, ajatukset, ymmärrys ja kriittinen tieto ovat syntiä. Ihmisen on antauduttava täysin ”Jeesukselle”.

Vallankäyttöä harjoitetaan Raamatun symboliikan ahkeralla käytöllä, mikä antaa kuulijoille kuvan jumalallisen salaisuuden hallitsemisesta. Kuviteltuja ja todellisia pelkoja, ihmisyyteen kuuluvaa ja sairaaksi tekevää syyllisyyttä, rakkauden menettämisen pelkoa, yksin jäämisen pelkoa, sairauden ja kuoleman pelkoa; kaikkia näitä voidaan käyttää ihmistä itseään vastaan. Ihmisen mielikuvitusta ruokkivat uskonnolliset kauhunäyt ikuisesta kadotuksesta ja rangaistuksesta sekä taivaan autuudesta. Auttava kriittinen tieto torjutaan: ”maallinen” psykoterapia ja teologiset tieteet demonisoidaan ja niiden tekijät leimataan epäluotettaviksi ateisteiksi.

Osa jäsenistä kokee ryhmään kuulumisen aikana suotuisia muutoksia psyykkisissä oireissa ja osan oireet pahenevat. Suotuisat muutokset liittyvät suoraan ryhmän yhteenkuuluvuuden tunteeseen. Tällöin ulkomaailma koetaan herkästi myös pahaksi tai uhkaavaksi. Psyykkiset oireet lisääntyvät silloin, kun jäsen osoittaa ryhmäideologiasta poikkeavaa käytöstä tai pyrkii lähtemään ryhmästä.

Myös ruumiillisuuden hyväksyminen, oman täysikasvuisen sukukypsän kehon psykologinen tunnistaminen ja hyväksyminen tulee usein mahdottomaksi, koska ihminen ei enää osaa oikein lukea ruumiinsa viestejä, eikä luota omaan lukutaitoonsa. Vaarallista on, jos ihmisen luonnolliset tarpeet, tunteet ja ajatukset synnillistetään ja hän alkaa tuntea niistä häpeää ja syyllisyyttä. Erityisen vaikeaa kultin jäsenille on hyväksyä toistensa ongelmia tai ehkä äkillisesti tapahtunutta itsemurhaa, koska nämä osoittavat, ettei kultin ideologia tai ”Jeesus” olekaan auttanut. Kultin aiheuttamat psyykkiset ongelmat katsotaankin asianomaisen omaksi syyksi.

Alkoholistin riippuvuus voi korvautua toisenlaisella riippuvuudella, jossa tämä vastenmielisesti lakkaamatta kehuu itseään ja omia kokemuksiaan. Joukossa ei tarvitse enää tuntea vastuuta eikä syyllisyyttä ryhmänmukaisesta käyttäytymisestä. Evankelioiminen eli muiden käännyttäminen omaan uskoon nähdään pyhänä tehtävänä, josta ”pyhä sotakaan” ei ole kovin kaukana. Tarkemmin analysoitaessa näitä mielensisäisiä manipulaatio- ja alistamistekniikoita niissä on havaittu paljon fasistisia piirteitä.

Vaikka kultit eivät kunnioita ihmisen perusoikeuksia, jäsenellä ei ole useinkaan varaa lähteä pois: hänellä ei todellisuudessa ole vapaata tahtoa, koska hänet on opetettu pelkäämään. Julkisuus ja keskustelu näiden terapiakulttien toiminnasta on parasta kuluttajansuojelua, mitä voidaan antaa. Koska toiminnassa liikkuu myös paljon rahaa, ei ole aivan samantekevää se, mihin ihminen uskoo.

Terveellisen uskon piirteitä

Jumalan ehdoton rakkaus

Jumala rakastaa jokaista ihmistä ehdottomalla rakkaudella niin, ettei ihmisen tarvitse yrittää lepyttää Jumalaa olemalla mieliksi uskonlahkoille tai muille ihmisille. Jumala rakastaa ihmistä sellaisena kuin hän on ilman uhreja. Jumalan rakkauden osoittaminen käytännössä on ihmisen tukemista ja inhimillisen olkapään tarjoamista kunnioittaen hänen persoonallisuuttaan. Mitä enemmän uskontoon sisältyy ihmiseen kohdistuvia vaatimuksia, sitä herkemmin siitä tulee henkistä väkivaltaa. Jo lapsenkin kehityksessä tällainen ehdollisen rakkauden kokeminen voi johtaa psyykkisiin oireisiin ja neuroottisuuteen. Luterilaisessa uskossa Jumalan ehdotonta rakkautta kuvaa pyhä kaste, mikä merkitsee syntien anteeksisaamista, uudestisyntymistä ja pelastumista, koska siihen sisältyy Jumalan sana ja lupaukset. Tämä käsitys sulkee pois kaiken hengellisyyden nimissä tapahtuvan psyykkisen puoskaroinnin. Usko merkitsee luottamusta tulevaan, siihen että Jumala toimii, luo uutta niin kuin Vanhan testamentin profeetat jo näkivät. Terve usko on uskoa elämään.

Omantunnon ja ajattelun vapaus.
Tiedon saanti

Ihmisellä pitäisi olla omantunnon vapaus päättää itse, mikä on oikein ja mikä väärin. Toinen ihminen ei voi sitä hänelle kertoa minkään jumalan nimessä. Toinen luovuttamaton oikeus on ajattelun vapaus. Ilman oman järjen ja ymmärryksen käyttöä Raamattua ei voi ymmärtää oikein. Ajattelun itsenäinen vapaus on viisaan uskonnollisuuden lähtökohta. Tieto poistaa irrationaaliset pelot.

Fundamentalismin uhreja ei voi auttaa tietämättä näiden seurakuntien vallankäytöstä ja opeista. Terveen uskonnollisuuden omaksumisessa auttaa ihmisen omaa ajattelua ja tunteita tukeva kriittinen tieto, esimerkiksi yliopistollinen eksegetiikka ja uskonnonpsykologia. Jotkut filosofit ovat alkaneet ottaa vastaan psyyken potilaita. Eksegeetit olisivat varmasti suureksi avuksi niille, jotka ovat seonneet uskonnosta ja Raamatun mielivaltaisesta ja vain vallankäyttöä palvelevasta tulkinnasta. Minusta psyykkiseen paranemiseen kuuluu myös halu löytää omaa mielenterveyttä tukeva, omaan kulttuuriin kuuluva uskonto. Auttajaksi ei sovellu henkilö, joka on oman ideologiansa vanki. Psykoanalyytikko, joka ei ymmärrä ihmisen uskonnollista etsintää, leimaa kriittisen ajattelun ja teologisen tiedon transverenssiksi eli tunteensiirrosta johtuvaksi.

Seksuaalinen itsemääräämisoikeus

Tärkein asia on rakkauden opetteleminen ja se kuuluu niin itselle kuin lähimmäisillekin. Siihen kuuluu oman ruumiillisuuden ja omien tunteiden hyväksyminen ja niiden viestien oikea tunnistaminen. Ihmisen seksuaalisuutta toinen ihminen ei saa loukata fyysisesti, sanallisesti, henkisesti eikä hengellisesti. Vain ihminen itse voi päättää omasta seksuaalisuudestaan.

Seurakunnilla ja lahkoilla
ei ole Jumalan auktoriteettia

Uskonlahkot ja seurakunnat ovat yhteisöjä, joiden jäsenet ovat syntisiä ihmisiä. Jumalallista pyhyyttä tai auktoriteettia heille ei pidä antaa. Useimmiten he eivät tunnista omaa pahuuttaankaan, mutta ”hedelmistään puu tunnetaan”. Psyykkinen puoskarointi ja manipulointi eivät kuulu Pyhän Hengen hedelmiin.

Ihminen on samaan aikaan
sekä vanhurskas että syntinen

Ihminen tekee syntiä myös kristittynä. Toisin sanoen hänellä ei ole synnittömiä hetkiä; ihmisessä asuu murhaaja syntymästä kuolemaan asti. Synti merkitsee rakkaudettomuutta; se on rakkautta, minkä olemme jättäneet tekemättä. Ihminen on samaan aikaan sekä hyvä että paha, vanhurskas ja syntinen. Synti kuuluu ihmisyyteen; on mukavaa olla epätäydellinen ja keskeneräinen. Tämän oivaltaminen vie eteenpäin kohti realismia ja paranemista. ■

MUSIIKKITERAPEUTTI
TIMO TEINIKIVI

Luontaisterapeutti tuomittiin tytön kuoleman johdosta

Vuoden 1999 lopulla Kanadassa tuomittiin luontaisterapeutti **Louise Lortie** kolmeksi vuodeksi vankeuteen 12-vuotiaan tytön kuoleman johdosta (Guly, 1999).

Lortie oli vuonna 1994 kehottanut diabetesta sairastavaa **Lisanne Manseauta** lopettamaan insuliinin käytön ja aloitti oman hoitonsa, johon kuului runsasta sokerin, päärynämehun ja valkosipulijuoman nauttimista sekä oliiviöljyhierontaa ja merisuolakylpyjä. Lopetettuaan insuliinin käytön Manseau kuoli kolmen päivän kuluttua.

Luontaisterapeutti yritti välttää vankilatuomion vetoamalla huonoon terveyteensä, mutta tuomari ei heltynyt. Tuomari toteaa antamassaan lausunnossa, että "Hän ei ollut [väitteidensä mukaan] riittävän hyväkuntoinen mennäkseen vankilaan, mutta sen sijaan oli niin hyvässä kunnossa, että pystyi antamaan televisiohaastatteluja, joissa vakuutti syyttömyyttään."

Jukka Häkkinen

Lähteet
Guly, C. (1999) Lortie gets 3 years for girl's death. Ottawa Citizen 15.12.1999. [www.ottawacitizen.com/city/991215/3298950.html]

Kaalinlehti lievittää kipua?

Perhelehti Apu (10/2000) kertoo kaalinlehden lievittävän kipua! Artikkelissa kerrotaan, että Turussa, TYKSin synnytysosastolla käytetään menestyksekkäästi kaalinlehtiä parantamaan synnyttäneiden rintatulehdusta ja vastasyntyneiden päähän synnytyksen yhteydessä muodostunutta "pahkaa". Kaalinlehti laitetaan vastasyntyneen pään alle ja samoin kipeytyneitä ja tu-lehtuneita rintoja haudotaan kylmillä kaalinlehdillä.

TYKSin synnytynsosastolla kaalinlehtihoitoa on kokeiltu seitsemän vuotta ja hoito on todettu hyväksi (nimittäin jo muinaisten Roomalaisten tiedettiin hoitaneen haavojaan ja vaivojaan kaalinlehdillä...).

Kaali on kuulemma tulehdusta poistava ja kipuja lievittävä, ja sitä käytetään mm. reumakipuihin ja turvotuksen poistamiseen (**Toivo Rautavaara**, Miten luonto parantaa, WSOY)

Turkuun idea on tullut Amerikasta erään lastenlääkärin palattua rapakon takaa. Hän kertoi, että jenkkilässä kaalinlehdistä on saatu hyviä tuloksia em. vaivojen hoidossa.

TYKSin synnytysosaston osastonhoitaja **Helinä Nikkari** kehuu, että n. 30 prosenttia osaston äideistä käyttää kaalihoitoa. Ylilääkäri **Risto Erkkolakin** on suvaitsevainen ja avarakatseinen ja toteaa, että "ei täällä luovuutta pyritä lannistamaan. Henkilökunnalla on tilaisuus kehittää hoitoa." Hän toteaa vielä, ettei hoitotyö lähde lääkäreistä, vaan kätilökunta on itsenäistä ja sille kuuluu oma operatiivinen vastuu.

Herra ylilääkäri jatkaakin, että "hoitotyössä voi ottaa mukaan omia tuntemuksiaan. Täällä henkilökunnalla on tilaisuus kehittää hoitoa. Ei näihin asioihin voi suhtautua kuin koululääketieteeseen. Koululääketieteen pitää perustua todistettuihin periaatteisiin mutta ei kaikkeen terveydenhoitoon voida soveltaa samanlaisia testausmenetelmiä. Normaali järki riittää moneen asiaan. Kun yleinen elämänkokemus on osoittanut, että kaalinlehtiä voidan käyttää kivunlievitykseen, se riittää."

Mihin tämä touhu kaikkinensa on menossa? Eipä ihme, että sairaaloiden käytävillä viipottaa yhä enenevässä määrin kaiken maailman shiatsuhoitajaa ja poppamiestä. Miten voi enää olla varma siitä, että saa esim. tarvitsemaansa kivunlievitystä, jos osaston hoitohenkilökunta päättää olla sitä mieltä, että "kaalinlehti riittää sinun kipuihisi, siitä on yleistä elämänkokemusta ja sillä selvä ja piste."

Voisiko näiden humpuukihoitojen kasvavaan

suosioon olla syynä terveydenhuollon tulosvastuu ja rahojen niukkuus? Eli kaikkea mahdollista ollaan valmiita kokeilemaan, kunhan se ei vain maksa mitään?

Ja miten paljon hoito on kätilöiden ja hoitajien käsissä? Avun artikkelista ainakin sai sellaisen kuvan, että nämä huuhaa-asioista herkästi innostuvat naiseläjät saavat itse sorvata hoito-ohjelmansa lääkärikunnan pahemmin asioihin puuttumatta.

Voiko muuten humpuukihoidosta kieltäytyä? Kun aikaisemmin on penätty potilaan oikeutta kieltäytyä koululääketieteen julmista ja "ihmisarvoa alentavista, kylmistä" hoitomuodoista, niin päteekö sama toisin päin? Onko minulla oikeus irtisanoa lääkäri/hoitajasuhteeni, jos osoittautuu, että he tarjoavat esim. kivunlievitykseen mieluummin kaalinpäätä kuin kipulääkettä?

MINNA SUHONEN, ALUEVASTAAVA, TURKU

Kuulumisia Pohjois-Suomesta

Pohjois-Suomen Skeptikoiden kevätluennolla Oulussa puhui New Yorkin yliopistossakin tutkijana toiminut dos. **Risto Ilmoniemi**. Hän kertoi magneettikenttien terveysvaikutuksista. Paikalla oli 35 kuulijaa. Keskusteluosuus oli jälleen kerran varsin vilkas. Onnistuneen tilaisuuden pohjustivat aktiivijäsenistömme onnistunut markkinointikampanja.

Tilaisuudessa oli mukana myös sähköyliherkkien yhdistyksen väkeä kuulostelemassa skeptikkojen kantaa amalgaami- ja sähköyliherkkyysväitteisiin. Muutaman nykyisen tutkimustiedon perusteella kootun tietopaketin jälkeen yhdistyksen jäsenet olivat valmiita myöntämään, etteivät kyseiset väitetyt oireyhtymät näkyneet suuremmissa aineistoissa, mutta vetosivat kuitenkin yksilöiden massasta poikkeaviin reagointitapoihin. Myös lisätestejä vaadittiin ja yhdistyksemme paikallisosaston väki tarjoutui niitä suorittamaan. Mitään yhteydenottoa emme kuitenkaan jälkeenpäin ole saaneet.

Tilaisuudessa oli jälleen kerran huomattavan vähän yhdistyksemme jäseniä. Nyt kaksi ja puoli vuotta tilaisuksia järjestettyämme olemme yleensä saaneet aktivoitua hieman alle 10 % pelkästään keskustassakaan olevasta jäsenmäärästä. On tietenkin positiivista, että tilaisuuksissamme käy niin paljon ulkopuolisia asiasta kiinnostuneita, mutta jatkossa harkitsemme tulemmeko enää tämän tyyppisiä tilaisuuksia järjestämään.

Haluan kiittää niitä, jotka ovat tilaisuuksissa käyneet sekä myöskin luennoitsijoita.

SAMI TETRI, ALUEVASTAAVA,
POHJOIS-SUOMEN SKEPTIKOT

Huuhaata ja taloustietoa?

Tekniikka & Talous -lehti aloitti uuden vuoden reippaissa huuhaa-merkeissä. Teknillinen Uratieliitteessä astrologi **Maarit Laurento** kertoi, että "Nyt on alkamassa uusi kausi, joka liittyy tekniikkaan ja telekommunikaatioon" ja että "Toukokuussa on Jupiter-Saturnus-yhtymä, joka voi merkitä yllättäviä nousuja tai laskuja".

Varmaan jokainen tiedotusvälineitä seuraava henkilö voi sanoa, että telekommunikaatio on merkittävä asia nyt ja tulevaisuudessa. Ei myöskään vaadi ihmeellisiä taitoja ennustaa ihan ilman tähtikarttaakin, että tämän vuoden ensimmäisellä puoliskolla joillakin yrityksillä menee huonommin ja joillakin paremmin.

Ihmettelimmekin jo yhdistyksen piirissä, oliko tämäkin lehti siirtynyt yhdellä loikkaukselle vesimiehen aikaan. Onneksi lehden seuraavassa numerossa lehden päätoimittaja **Heikki Vuonamo** sentään sanoutuu irti lehdessään olleesta huuhaasta: "Jos yritykset käyttävät vakavasti otettavien yritysstrategien lisäksi erilaisten ennustajien palveluita, osakkeenomistajien on syytä huolestua. Sellainen yritysjohto, joka pönkittää omia johtamisen visioita astrologien neuvoilla, ei kuulu nykypäivään ja pitäisi erottaa. Tällainen johto on vaaraksi yritykselle." (Vuonamo, 2000).

JUKKA HÄKKINEN

Lähteet

Vuonamo, H. (2000, 27.1.). Taikauskolla ei voi johtaa. Tekniikka&Talous, s. 2.

Ganzfeld tests did not detect extra-sensory perception

by Jukka Häkkinen

In the mid-90's it was briefly believed that psi-phenomena finally had been detected in laboratory conditions. Replication of this earlier research has since been attempted, to finally ensure this phenomenon. In a new issue of the Psychological Bulletin the british parapsychologists Julie Milton and Richard Wiseman have analyzed the large set of replication tests (Milton & Wiseman, 1999). The results clearly show that the results from the replication tests were not even close to being statistically significant. Milton and Wiseman speculate that earlier seemingly positive results may have been caused by coincidence and methodological faults. They conclude that the ganzfeld- paradigm cannot be taken as evidence of extra-sensory perception.

Meeting a humanoid

by Risto K. Järvinen

In August through September of 1998 three mystical pictograms appeared in Southern Finnish fields. In March 2000 the Skeptikko magazine had the occasion to meet one of their creators. He was... a man from Helsinki.

Historicity is not a acceptable argument for herbal medication

by Lena Huldén

Why do not alternative medicators follow dogs around, collecting excrement? This substance, when taken externally helps rashes, and internally can be used for any number of ailments. There is hundreds of years of experience on use, specially if the dog is coal black or pure white.

The wild west of natural medicine

by Matti Virtanen

Last spring the natural product sellers experienced moments of terror, as reports of hepatitis caused by Chaparral became public in Finland. Many had their sales decimated. There are about three thousand natural products on the market, so testing and clearing all of them is a nearly overwhelming task. Even though the government office for foodstuffs banned the sales and marketing of a fruit juice called Noni, claimed to help amongst others with cancer, diabetes and HI virus, it can still be bought in Finland.

Käännös: Otto J. Mäkelä

LIITY SKEPSIKSEN JÄSENEKSI!

Jos haluat liittyä Skepsiksen jäseneksi, lähetä oheinen lomake tai sen kopio täytettynä Skepsiksen jäsenasioista vastaavalle osoitteella:

Anna-Liisa Räihä
Borgströminkuja 1 B 19
00840 Helsinki
e-mail: alraiha@csc.fi

Yhdistyksen jäsenmaksu vuodelle 2000 (sisältää Skeptikko-lehden tilauksen) on 120 mk tai alle 20-vuotiailta 60 mk (jos olet alle 20-vuotias, ilmoita syntymäaikasi). Voit myös tilata Skeptikko-lehden liittymättä jäseneksi. Tilausmaksu on 140 mk/vuosi. Lehtitilausta tehdessä tiedoksi riittävät nimi ja osoite. Jäsenhakemus/tilauskaavake löytyy myös Internetistä Skepsiksen kotisivuilta: www.skepsis.fi

JÄSENHAKEMUS

Haluan liittyä jäseneksi ☐ vain lehtitilaajaksi ☐

Nimi:

Ammatti ja koulutus:

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Puhelin ja mahdollinen sähköpostiosoite

Haluan Skepsiksen sähköpostituslistalle ☐

Kokemus Skepsiksen toimialaan liittyvistä asioista, mahdollisesti aihetta sivuavat julkaisut, jäsenyys muissa tieteellisissä yhdistyksissä, erityiset mielenkiinnon kohteet ym. (käytä tarvittaessa erillistä paperia):

Korostamme kuitenkin, että kuka tahansa kiinnostunut voi hakea jäsenyyttä yhdistyksen hallitukselta koulutustaustasta ja elämänkokemuksesta riippumatta.

Hyväksyn Skepsis-yhdistyksen säännöissä määritellyn tarkoituksen ja toimintaperiaatteet ja haluan liittyä yhdistyksen jäseneksi.

Päiväys ja allekirjoitus

SKEPSIS

Skepsis ry on vuonna 1987 perustettu suomalaisten skeptikkojen yhdistys. Mallia yhdistykselle haettiin Yhdysvalloissa 1976 perustetusta CSICOPista (Committee for the Scientific Investigation of Claims of the Paranormal), mikä ilmenee mm. yhdistysten samankaltaisina toimintaperiaatteina.
Skepsis ry toimii kuitenkin itsenäisesti, vaikkakin yhteistyössä CSICOPin ja muiden vastaavien järjestöjen kanssa. Yhdistys on ECSOn (European Council of Skeptical Organisations) ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan jäsenjärjestö.

Skepsiksen sääntöjen mukaan yhdistyksen tarkoitus on:
- Edistää paranormaaleja ilmiöitä koskevien väitteiden objektiivista ja puolueetonta tieteellistä tutkimusta ottamatta näiden väitteiden paikkansapitävyyteen kantaa apriorisin, tutkimusta edeltävin perustein.
- Ylläpitää tällaisesta tutkimuksesta kiinnostuneiden ihmisten verkostoa sekä pitää yhteyttä vastaavanlaisiin yhteisöihin kotimaassa ja ulkomailla.
- Julkaista paranormaaleja ilmiöitä koskevia väitteitä tutkivia artikkeleja ja kirjoja sekä laatia tällaisia väitteitä sisältävien julkaisujen bibliografioita.
- Järjestää alaan liittyviä kokouksia ja konferensseja sekä harjoittaa valistus- ja tiedotustoimintaa.

Yhdistys on poliittisesti, aatteellisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton.

Yhdistyksen hallitus voi hyväksyä hakemuksesta yhdistyksen jäseneksi yksityishenkilöitä ja oikeuskelpoisia yhteisöjä, jotka hyväksyvät edellä mainitut yhdistyksen periaatteet.

Yhdistys julkaisee neljä kertaa vuodessa ilmestyvää Skeptikko-lehteä.

Skepsis ry:n yhteystiedot

Puhelinpalvelu: 0208 - 355 455
Postiosoite: PL 483, 00101 HELSINKI
Internet: http://www.skepsis.fi
Pankkiyhteys: Leonia 800011 - 465 302

Jäsenasioista ja lehtitilauksista pyydetään neuvottelemaan yhdistyksen jäsenasioista vastaavan kanssa. Hänelle toimitetaan myös osoitteenmuutokset:

Anna-Liisa Räihä
Borgströminkuja 1 B 19
00840 Helsinki
puh. (09) 698 1976
membership@skepsis.fi

Skepsis ry:n hallitus vuonna 2000

Puheenjohtaja **Jukka Häkkinen**
Varapuheenjohtaja **Otto J. Mäkelä**
Sihteeri **Veikko Joutsenlahti**
Vesa Kolhinen
Sami Tetri
Göran Törnwall
Anna-Liisa Räihä
Taloudenhoitaja **Jukka O. Vuori**

Alueyhteyshenkilöt

Joensuu: **Vesa Tenhunen**,
puh. (013) 123 254; vesat@online.tietokone.fi
Jyväskylä: **Matias Aunola**,
puh. koti (014) 642 547, työ (014) 260 2379
mimaau@cc.jyu.fi
Oulu: **Sami Tetri**, puh. 040-586 3099
stetri@mail.student.oulu.fi
Tampere: **Lassi Kurkijärvi**,
puh. 040-736 1120; lassi@iki.fi
Turku: **Minna Suhonen**,
puh. 040-581 0921; minnasu@kolumbus.fi

Yhdistys toivoo, että alueilla asuvat ilmoittaisivat yhdyshenkilöille yhteystietonsa, jotta he voisivat tiedottaa omalla alueellaan tapahtuvasta toiminnassa. Yhteyshenkilöille voi myös ilmoittaa halukkuutensa osallistua yhdistyksen toimintaan omalla alueellaan.

Skepsis ry:n tieteellinen neuvottelukunta

dosentti **Kari Enqvist** (puheenjohtaja)
professori **Nils Edelman**
professori **Pertti Hemánus**
assistentti **Virpi Kalakoski**
dosentti **Raimo Keskinen**
dosentti **S.Albert Kivinen**
professori **Kirsti Lagerspetz**
professori **Raimo Lehti**
professori **Anto Leikola**
dosentti **Marjaana Lindeman-Viitasalo**
professori **Nils Mustelin**
professori **Ilkka Niiniluoto**
dosentti **Heikki Oja**
professori **Jeja Pekka Roos**
VTM **Jan Rydman**
professori **Heikki Räisänen**
dosentti **Veijo Saano**
professori **Lauri Saxén**
professori **Anssi Saura**
apulaisprofessori **Raija Sollamo**
yliassistentti **Lauri Tarkkonen**
akatemiaprofessori **Raimo Tuomela**
FL **Tytti Varmavuo**
professori **Johan von Wright**
apulaisprofessori **Risto Vuorinen**

Skepsiksen haaste

40 000 mk (6730 euroa) puhtaana käteen sille, joka tuottaa valvotuissa olosuhteissa paranormaalin ilmiön.
Tähtitieteen tohtori **Hannu Karttunen** ja taikuri **Iiro Seppänen** ovat lupautuneet maksamaan kumpikin 10 000 markkaa edellä mainitusta kokonaissummasta.
Haastesumma voidaan maksaa myös humanoidistipendinä - 40 000 markkaa puhtaana ulottimeen sille humanoidille, joka itse noutaa stipendin ja antaa samalla DNA- (tai vastaavan) näytteen. Poikkeustapauksessa summa voidaan myös maksaa (mikäli esimerkiksi henkilötunnuksen tai pankkikortin saanti on osoittautunut humanoidille vaikeaksi) mukana seuraavalle ihmiskontaktiseuralaiselle.

Seuraava skeptikko ilmestyy kesäkuussa.
Lehteen tarkoitettu aineisto tulisi olla toimituksessa 15. toukokuuta mennessä.



Paholaisen asianajajan paluu -teos jälleen saatavilla

Risto Selin, Marketta Ollikainen ja Ilpo V. Salmi (toim.)
Paholaisen asianajajan paluu
Opaskirja skeptikoille
Ursa 1997, Sid. 208 s, 149 mk

Skepsiksen julkaisemasta ja Ursan kustantamasta *Paholaisen asianajajan paluu* -teoksesta on otettu uusi painos, joten kirjaa on jälleen saatavilla kaikista hyvin varustetuista kirjakaupoista. Teosta myydään myös muun muassa Skepsiksen yleisötilaisuuksissa, joissa Skepsiksen ja Ursan jäsenet voivat hankkia kirjan jäsenhintaan 120 markkaa.

Vuonna 1989 julkaistu ensimmäinen *Paholaisen asianajaja* oli vuoden tiedekirja. Siinä kuten *Paholaisen asianajan paluu* -teoksessakin suomalaiset tiedemiehet käyvät taikauskon ja humpuukioppien kimppuun sanojaan säästämättä.

Kirjan vironkielistä laitosta *Teine Maailm* on saatavissa Helsingissä toimivasta Viro-Instituutista puhelin 09 - 669 805 hintaan 100 mk.

SAPERE AUDE!



USKALLA AJATELLA!

Hanki Skepsiksen oma t-paita!

Skepsis on valmistuttanut oman t-paidan, jota myydään yhdistyksen järjestämien tilaisuuksien yhteydessä. Paidan hinta on 60 markkaa, ja sitä on saatavina S, M, L ja XL -kokoina.

Paidan voi myös tilata postitse, jolloin hintaan lisätään 10 markkaa postikuluja.

Paitatilaukset voi toimittaa Anna-Liisa Räihälle
osoite Borgströminkuja 1 B 19, 00840 Helsinki
puhelin (09) 698 1976
sähköposti alraiha@csc.fi

